

LIVES SAVED

رپورٹ

تمباکو تے قابو پاوڻ وچ نقصان گھٹ کرن نوں رلتی کرنا

قازقستان، پاکستان، جنوبی افریقہ، اے بنگلا دیش وچ تمباکو تے قابو پاوڻ دی
پالیسیز نوں ودھاوڻ نال کینیاں جاناں بچائیاں جا سکدیاں نیں؟

4..... انتظامی خلاصہ

5..... 1. حقیقی کارن

7..... 2. "بچائیاں جاؤن آلیاں جاناں" دا اندازہ لان لئی حالیہ طریقہ کار

2.1 ممکنہ نمونہ کاری - تمباکو توں متعلق ٹالیاں گٹیاں ممکنہ موتاں اِے ودھائے گئے حیاتی دیے سالان دا حساب لاؤن لئی

7..... نمونہ جاتی نقل کاری

9..... 2.2 ماضی نوں سامنے رکھدیے ہوئے نمونہ کاری

11..... 3. ایہہ تحقیق ہُن اہم کیوں اے

12..... 4. طریقہ

12..... 4.1 سروے

13..... 4.2 مفروضے

13..... 4.3 اوٹے دتے تخمینے تِن منظرناویاں نوں نمونہ بناؤن لئی ورتے جاندے نیں

14..... 5. منتخب ملکاں وچ اہم ڈیٹا

16..... 6. منتخب ملکاں وچ تمباکو تے قابو پان لئی قنون سازی دیے اہم پہلو

7. وکھو وکھو منظرناویاں وچ سیگٹ پین آلے بالغ لوکاں دیاں بچائیاں گئیاں متوقع جاناں 18

7.1 منظرناویں آلے بچائیاں گئیاں ممکنہ جاناں 18

7.2 2060 تیکر حیاتی بچاون آلی ٹیکنالوجیز نوں اپناون نال سیگٹ پین آلے بالغ لوکاں دیاں

20 بچائیاں گئیاں متوقع جاناں

7.3 منتخب ملکاں وچ وکھو وکھو منظرناویاں وچ سیگٹ پین آلے بالغ لوکاں دیاں بچائیاں گئیاں ممکنہ جاناں 21

8. اسی سیگٹ پین وچ تیزی نال گھاٹے نوں آج توں اے کتھے ویکھ رہے آں؟ 23

8.1 جاپان 23

8.2 سویڈن وچ (اسنس آلے پاؤچز) 24

8.3 برطانیہ 24

8.4 امریکہ 25

8.5 پاکستان / بھارت / بنگلا دیش 25

9. جے اسی لاکھاں جاناں بچاونا چاہندے آں تاں اقدامات دی لوڑ اے 26

9.1 سستی نوں ہٹے بھجاؤ آلے جاناں بچاؤ۔ WHO نوں صحت لئی کم کرنا ضروری اے 26

9.2 حکومتاں نوں جاناں بچاون لئی کوششاں دی قیادت کرنی چاہیدی اے 27

9.3 THR لئی فزیشن قیادت اہمیت دی حامل اے: عقیدے، طریقیاں آلے وچاراں لئی توجہ چاہیدی ہوندی اے ... 27

9.4 THR دی آواز فیصلہ کن ہو سکتی اے 28

9.5 صنعت نوں LMICs وچ THR تیکر پہنچ دین آلے THR پراڈکٹس واسطے طبی

لائسنس لین لئی کجھ ہور کرنا چاہیدا اے 28

لکھاری بارے 29

حوالہ جات 33

ہصا ل خ ی م اظ ت نا

تمباکو تے قابو پاؤن دے موجودہ عالمی طریقہ کار تمباکو تون متعلقہ موتوں نال تباہی دی تعداد نوں روکن وچ ناکام ہو گئے نیں، کیوں جے صحت دی عالمی تنظیم (World Health Organization، WHO) دے اندازے دے مطابق تمباکو تون متعلقہ سالانہ موتوں ہولی ہولی گھٹن دی تھان 8.5 ملین تون ودھ کے 10 ملین تیکر پہنچن جاوے گئیاں۔

ایہہ رپورٹ چار گھٹ متوسط آمدن آلی ملکاں (LMICs) وچ تمباکو تے قابو پاؤن دی پالیسیز دے اہم رول نوں حل کردی ہے: قازقستان، پاکستان، جنوبی افریقہ، اے بنگلا دیش تون علاوہ، جتھے ہر سال مجموعی 350 000 لوکیں تمباکو نوشی دے کارن غیر طبعی طور تے مر جاندے نیں۔

ایہناں چار ملکاں وچ جتھے جنس دا فرق سیگٹ پین دی شرح اے اوس تون متعلقہ موتوں وچ متوقع حیاتی تے فرق پاریا ہے۔ ایہناں ملکاں وچوں دو، پاکستان اے بنگلا دیش وچ، دھوئیں تون بغیر زہریلے تمباکو دی پراڈکٹ نوں ورتنا عام ہے۔ ایس تون علاوہ، ایہناں ساریاں قوماں وچ تمباکو تون متعلقہ کارن، سمیت دل دی بیماری، ساه وچ رکاوٹ دی پرانی بیماری (pulmonary disease، chronic obstructive، COPD)، فالج، پھیپھڑیاں دا کینسر اے تپ دق (TB)، موت دے وڈے کارناں وچوں نیں۔

رٹ دا مقصد تمباکو تون نقصان گھٹاؤن (THR، tobacco harm reduction) دے ممکنہ فیڈے دے اندازے، بہتر روک تھام، اے غیر طبعی موتوں نوں گھٹاؤن لئی پھیپھڑیاں دے کینسر دیاں تشخیصاں اے علاج تیکر بہتر پہنچ نال پالیسی بناوے اے لوکاں اے مفاد عامہ دے ماہراں تیکر رسائی دیونا ہے۔

تحقیق تمباکو تون متعلقہ بیماریاں نال نپڑن لئی ویلے دی اہمیت نوں انتہائی اہم سمجھدی ہے، نالے زور دیندی ہے کہ روک تھام یا نقصان گھٹاؤن دے فیڈیاں نوں مکمل طور تے واضح ہون لئی دہائیاں لگن گئیاں۔

2060 تیکر تمباکو تون متعلقہ ساریاں غیر طبعی موتوں موجودہ سیگٹ پین آلی بالغ لوکاں دیاں ہوون گئیاں، جیہڑیاں کہ سیگٹ پین آلی متوسط عمر لوکاں اے دھوئیں تون بغیر زہریلے تمباکو دیاں پراڈکٹس ورتن آلی صارفان تے دھیان دین دی لوڑ نوں اجاگر کردیاں نیں۔

حالیہ نمائشی کوششاں تے THR پراڈکٹس نوں اپناؤن نال صحت وچ ممکنہ بہتری نوں ظاہر کیتا ہے، سمیت ای سیگٹاں، منہ راہیں لین آلی نکوٹین پاؤچز، اسنس اے تے تمباکو دیاں پراڈکٹس۔ ایہہ رپورٹ اوہناں دے کم کرن دی بنیاد تے بنائی گئی ہے۔

تحقیق دے اہم نتیجیاں تون ایہہ نشاندہی ہوندی ہے کہ ایہناں ملکاں وچ THR اے متعلقہ اقدامات نوں وڈے پیمانے تے اپناؤن نال اہم جانناں بجائیاں جا سکدیاں نیں۔ مثال دے طور تے، قازقستان اگلیاں چار دہائیاں وچ 165 000 غیر طبعی موتوں نوں بچا سکدا ہے، جدوں کہ جنوبی افریقہ، بنگلا دیش اے پاکستان بالترتیب 320 000، 920 000، اے 1 200 000 جانناں بچا سکدے نیں۔

ایہہ رپورٹ کئی اقدامات دی منگ کردی ہے۔ COP10 دیاں رکن ریاستاں نوں WHO دے تمباکو تے قابو پاؤن لئی فریم ورک کنونشن (Convention Framework) (FCTC، Control Tobacco on Convention) دیاں نقصان گھٹاؤن دیاں شقیاں دا اطلاق کروان دی لوڑ ہے۔ WHO نوں، آبادی دی صحت تے بھیڑے اثر پاؤن آلی پالیسی دے موقف دی حمایت کرن پاروں، ذمہ وار قرار دے جاوے دی لوڑ ہے۔ حکومتاں نوں نکوٹین دی پراڈکٹس نوں اوسے تناسب نال منظم کرن دی لوڑ ہے جتان اوہ صحت لئی نقصان دہ ہوں۔ فزیشن قیادت نوں اپنے مریضاں اے پالیسی بناوے آلی لوکاں نوں THR دے فیڈیاں بارے بہتر معاونت دین دی لوڑ ہے۔ THR صارفان نوں تگڑی تحریک چلان دی لوڑ ہے جیہڑی THR پالیسیز واسطے حمایت کرے۔ صنعت نوں LMICS وچ THR دیاں سرگرمیاں نوں قائم کرن اے طبی لائسنس دی منظوری نال مطابقت رکھن آلیاں پراڈکٹس بناوے دی لوڑ ہے۔

باب 1

نراک یقی قح

سیگٹ پین نوں ختم کرن لئی عالمی پیشرفت بے اثر ہو گئی اے

تمباکو نے قابو پاؤں لئی موجودہ طریقہ کار بے اثر ہو گئے نیں۔ WHO دا اندازہ اے کہ عالمی سطح تے 1.27 ملین سیگٹ پین آلی لوگ موجود نیں جیہڑے 8.5 بلین دی سالانہ شرح نال تمباکو ورتن دے کارن توں مر جاندے نیں۔ (1) WHO ولوں اندازہ لایا گیا اے کہ ایہہ اعداد 2060 تیکر 6.5 ملین تیکر گھٹن توں پہلاں اگلے پنج سالوں وچ 10 ملین تیکر ودھن گے۔ (2) ایہہ ایدان نیں اے جیہڑاں کہ صحت عامہ لئی کامیابی نوں ہونا چاہیدا اے۔

THR پراڈکٹس، جیدے وچ خطرناک حد تیکر نقصان نہ پہنچاؤن آلی نکوٹین شامل اے، اوہناں دی بنیاد تے نویاں مداخلتیں تیزی نال مقبول ہو رہیاں نیں پر اوہ اچے تیکر غیر طبعی موتاں نوں گھٹاؤن لئی اہم نئیں منیاں جاندیاں۔ ایس توں علاوہ، تمباکو دے اہم نتیجیاں لئی چھیتی تشخیصاں تے چنگے علاج وچ ترقیاں بقا نوں چنگا بنا رہیاں نیں، پر ایہہ مرکزی طور تے چنگی آمدن آلی ملکاں وچ اے۔ سانوں جاناں بچاؤن لئی چنگے طریقیاں دی لوڑ اے۔

تمباکو نوں ورتن دے عالمی رجحاناں تے صحت تے اوہناں دے اثرات نوں WHO دی حالیہ نویاں رپورٹس وچ شامل کیتا گیا اے۔ (3) اوہ صحت دے اعدادوشمار تے جائزے لئی ادارے (IHME) ولوں 1990 توں 2019 تیکر کیتے گئے رجحان دے جائزیاں دی بنیاد تے بنائیاں گئیاں نیں۔ (4) وڈے پیمانے تے ویکھے، تان تمباکو ورتنا غیر طبعی موت دی سب توں وڈی روک تھام دی کارن رہی اے، جیدے توں سالانہ 8.5 ملین موتاں ہوئیاں۔ ایہناں وچوں زیادہ تر موتاں گھٹ تے متوسط آمدن آلی ملکاں (LMICs) وچ ہوئیاں، جیدے وچوں تقریباً 3.6 ملین غیر طبعی موتاں صرف بھارت تے چین وچ ہوئیاں۔ (5, 6)

WHO نے تمباکو تے قابو پاؤں لئی حکمت عملیاں نوں جدید کرن واسطے صحت لئی ٹیکنالوجی دی ایجاد دی اہمیت نوں نظر انداز کیتا اے

WHO FCTC نے ایجاد دی اہمیت، ٹیکنالوجی وچ ترقیاں، تے پالیسیز نوں اپناؤن دی لوڑ دا ذکر نئیں کیتا، جدوں اوہ دستیاب ہو جاوے تان۔ اچے وی پچھلی دو دہائیاں وچ اسی نجی کمپنیاں دی قیادت تے صحت دی تحقیق دے اہم فنڈرز

(health research funders) جیویں صحت دے ملکی ادارے (Health, NIH) (National Institutes of Health) ولوں کجھ حصے وچ معاونت نال بائیو ٹیکنالوجی، فارماسیوٹیکل دی ایجاد تے تشخیص دے میدان وچ غیر معمولی پیشرفت ویکھی اے۔ THR پراڈکٹس دی حد دے حوالے توں نتیجے نوں ویکھیا گیا، جیہڑا کہ امریکی خوراک تے دوائی دی انتظامیہ دے "صحت عامہ دے تحفظ لئی مناسب ہون دے معیار نوں پورا کردا اے۔ اوہ چار اہم زمرے شامل کردے نیں: تے تمباکو دی پراڈکٹس، ای سیگٹاں، اسنس تے منہ راہیں لین آلی نکوٹین پاؤجز۔ ایہہ رپورٹ اوہناں وچ فرق نئیں کردی۔ ایس توں علاوہ، سیگٹ پین دی روک تھام نال نپڑن لئی نویں طریقے لبھن، کینسر دی چھیتی تشخیص، تے کینسر، COPD، تے دل دی بیماری لئی ہور موثر علاج وچ ترقیاں ہوئیاں نیں۔

ایہہ پیشرفت جاری رہی اے تے ایہہ تمباکو نوں ورتن دے موجودہ رجحاناں تے اثرات نوں گھٹاؤن لئی ضروری نویں امید تے بریکٹیکل ٹولز فراہم کردی اے۔ اسی مستقبل دے آون آلی منظر ویکھ رہے آں جتھے جدت، زیادہ تر صحت تے دوائی وانگ ایس میدان وچ غیر طبعی موتاں نوں گھٹاؤے گی۔

بچائیاں گئیاں جاناں دی ملکی سطح تے مخصوص تحقیقات دی لوڑ اے

ایہہ تحقیق قازقستان، پاکستان، جنوبی افریقہ، اے بنگلا دیش تے توجہ دیندی اے جتھے ہر سال مجموعی 350 000 لوگ، آگ پکڑن آئے تمباکو اے دھوئیں توں بغیر زہریلے تمباکو دی پراڈکٹس توں غیر طبعی طور تے مر جانداں نیں۔ دوجی آلی گل پاکستان اے بنگلہ دیش وچ ساریاں توں اہم اے۔ ایہہ سارے LMICs نیں اے اوہ صحت لئی مقابلے دیاں کئی ہور ترجیحاں رکھدے نیں۔ اوہناں بارے ایہہ وی منیا جاندا اے کہ اوہ حکومتی ضابطیاں نوں نافذ کرن دی ماڑی صلاحیت رکھدے نیں اے اوہناں کول صحت دے شعبے وچ عملے دا شدید گھٹا اے۔

ایہناں چار ملکاں وچ سیگٹ پین دی شرح بندیاں وچ بہتی ودھ اے اے سیگٹ پین دی شرح اے اوہدے توں متعلقہ موتاں دے وچکار بندے اے زانی وچ گھلا فرق اے۔ (ٹیبل 1)۔ ایہہ جزوی طور تے ایہناں ملکاں وچ زانیاں لئی متوقع حیات وچکار گھلے فرق دے فیصد دی وضاحت کردا اے۔ مثال دے طور تے، قازقستان وچ زانیاں دی متوقع حیات بندیاں دے مقابلے تقریباً اک دہائی وچ اے (76.4 بمقابلہ 67.5)، اے جنوبی افریقہ وچ بندیاں دے مقابلے وچ زانیاں لئی 7 سال وچ اے (69.7 بمقابلہ 62.8)۔ (7, 8) ایس توں علاوہ، ایہناں سارے ملکاں وچ تمباکو توں متعلقہ موتاں دے کارن سب توں ودھ 01 کارناں وچ آندے نیں۔ اوہناں وچ لہو دی فراہمی وچ گھٹا توں متعلقہ دل دی بیماری (heart disease, IHD) (ischemic)، COPD، فالج، پھیپھڑیاں دے کینسر اے TB شامل نیں۔

اوہناں دے وچکار، ایہہ ملک سیگٹ پین نوں مکاؤن لئی کوششاں کرن آئے LMICs لئی اک جواز پیش کردے نیں۔ پاکستان اے بنگلا دیش جنوب مشرقی ایشیا وچ ملکاں دی نمائندگی کردے نیں جیہڑے کہ تمباکو ورتن دے حوالے نال بھارت نال رلدے ملدے نیں۔ ایس لئی ایہناں ملکاں وچون نتایجیاں دے اثر اوتھے رہن آئے 1 بلین توں ودھ لوکاں تے ہونے چاہیڈے نیں۔ جنوبی افریقہ دے تجربے دا اثر کئی دوجے افریقی اے گھٹ آمدن آئے ملکاں تے پیندا اے۔ قازقستان وچ تمباکو نوں ورتنا اوہناں کئی دوجے ملکاں نال رلدا ملدا اے جیہڑے سوویت یونین دا حصہ سن آئے اوہ اکو جی تقسیم اے فراہمی دے سلسلیاں نوں سانجھا کردے نیں جیہڑے کہ چھیتی پیشرفت لئی سہولت دے سکدے نیں۔

"مُل دے حجم" دا حساب لانا

ایس رپورٹ دا مقصد THR دی اہمیت دے ممکنہ فیصد دے اندازے، چنگی روک تھام دے پروگرامز، اے بچائیاں گئیاں غیر طبعی موتاں دے حوالے توں پھیپھڑیاں دے کینسر دیاں تشخیصاں اے علاج تیکر چنگی پہنچ نال پالیسی بناؤن آئے لوکین اے مفاد عامہ دے ماہر فراہم کرنا اے۔

طریقہ کار

ایس مستقبل وچ تمباکو توں ہون آلیاں موتاں تے WHO دے تخمینیاں دا موازنہ کردے آں جیہڑے MPOWER دے مسلسل اے ودھ موثر اطلاق تے مبنی نیں۔ (9) موجودہ طور تے ایہدے وچ THR دی کیے صورت نوں شامل نہیں کیتا گیا۔ اوہناں دے تخمینیاں دی روک تھام دیاں خدمات دی تاثیر وچ ممکنہ بہتری دے نال پھیپھڑیاں دے کینسر دی تیزی نال بہتر ہون آلی تشخیص اے علاج تیکر پہنچ نوں وی نظر انداز کردے نیں۔ ایس پھیپھڑیاں دے کینسر تے دو کارناں لئی توجہ

دیندے آں۔ ایہدے وچ تمباکو توں ہون آلیاں 8.5 ملین موتاں وچوں 2.2 ملین موتاں شامل ہوندیاں نیں، اے بہتر تشخیص اے علاج دسدے نیں کہ اک دہائی دے اندر، پھیپھڑیاں دے کینسر دی پنج سال دی بقا 01-02% نہیں رہے گی بلکہ چھاتی دے کینسر دی بقا دی چنگی شرح تیکر پہنچ جاوے گی۔ (10)

ویلے دی اہمیت

ایس تحقیق وچ ویلے دی اہمیت تے انتہائی دھیان دیندے آں۔ ایہدے ایس گل تے زور دتا جاندا اے کہ تمباکو توں متعلقہ بیماریاں دائمی کیفیاتاں نیں جیناں دے خاتمے یا نقصان وچ گھٹا دے پورے فیصدے، ملکی اعداد و شمار وچ نظر آن لئی کئی دہائیاں لگ جاندیاں نیں۔ ایہہ تعریف کرن لئی اک اہم نقطہ اے۔

2060 تیکر تمباکو توں ہون آلیاں ساریاں متوقع موتاں موجودہ سیگٹ پین آئے بالغ لوکاں دیاں ہون گئیاں۔ جے آج 18 سال توں گھٹ عمر دے کیے شخص نے سیگٹ پینی شروع نہیں کیتی تاں نوجواناں وچ بچائیاں جاون آلیاں جاناں نوں ملکی اعداد و شمار وچ ظاہر ہون لئی 2060 تیکر دا ویلا لگے گا۔ ایس توں متوسط عمر دے سیگٹ پین آئے لوکاں اے دھوئیں توں بغیر زہریلے تمباکو دی پراڈکٹس نوں ورتن آئے لوکاں دیاں لوڑاں نوں آج پورا کرن دی لوڑ نوں تقویت ملدی اے، جے اسی تین توں چار دہائیاں دے اندر صحت توں متعلق فیصدے پانا چاہندے آں۔

باب 2

"بچائیاں جاؤن آلیاں جاناں" دا اندازہ لان لئی حالیہ طریقہ کار

ایس سوال دے نمونہ جواباں لئی حالیہ کئی کوششاں کیتیاں گئیاں نیں کہ: "جے
ملکاں نے THR نوں اپنا لیا تے کیہ ہووے گا؟"۔ ایہناں نوں تعلیمی ماہراں اُتے
صنعت راہیں شائع کیتا گیا اے (تھلے ٹیبل 1 ویکھو)۔

2.1 ممکنہ نمونہ کاری - تمباکو توں متعلق ٹالیاں گئیاں ممکنہ موتاں اُتے ودھائے گئے حیاتی دے سالوں دا حساب لاؤن لئی نمونہ جاتی نقل کاری

ٹیبل 1:

اہم تحقیقاں دا خلاصہ جیہڑا کہ ممکنہ تمباکو توں متعلق موتاں نوں ٹالن اُتے حیاتی دے سال ودھاؤن دا حساب لاؤن لئی ممکنہ نمونہ جاتی نقلی کاری نوں ظاہر کردا اے۔

نتیجہ	ملک	لکھاری اتے تحقیق دا ناں
سیگٹ پین آلے لوکاں دا نکوٹین وپینگ پراڈکٹس ول جان دا خالص نتیجہ ایہدے وچ تبدیل ہو جاوے گا:		Levy et al Public health implications of vaping in the USA: The smoking and vaping (11) simulation model
• سیگٹ پین توں ہون آلیاں غیر طبعی موتاں وچ 1.8 ملین گھٹا • حیاتی دے 38.9 ملین سال ودھن گئے	مریکہ (2013-2060)	
• 130 000 موتاں ٹل جان گئیاں • حیاتی دے 3.5 ملین سال بچ جان گئے	کینیڈا (2012-2052)	

• 300 000 موتاں اُتل جان گئیاں • حیاتی دے 4.7 ملین سال بچائے گے • 200 000 موتاں اُتل جان گئیاں • حیاتی دے 5 ملین سال توں گریز	جرمنی (2013-2060) انگلستان (2012-2052)	
امریکی آبادی 2070 تیکر حیاتی دے تقریباً 3.3 ملین سال حاصل کر لووے گی، جے سیگٹ پین آلے ای سگریٹ تے منتقل ہو جاوے -	امریکہ	<u>Warner and Mendez</u> E-cigarettes: Comparing the Possible Risks of Increasing Smoking Initiation with the Potential Benefits of Increasing (12) Smoking Cessation
EU وچ 30 سال توں ودھ عمر دے بندیاں دیاں ہر سال 355 000 جانناں بچائیاں جا سکدیاں سی جے EU دے دوجے ملکاں نے سویڈن دی تمباکو توں متعلق موتاں دی شرح نال مطابقت رکھی ہوندی۔	یورپی یونین (EU)	<u>Ramström and Wikmans</u> Mortality attributable to tobacco among men in Sweden and other European countries: an analysis of data in a WHO (13) report
1990 توں 50 سال دے عرصے دے دوران، موتاں وچ اندازاً گھٹا 2.52 ملین ہووے گا، جیہڑا کہ زیر غور بیماریاں توں ہون آلیاں موتاں دی کل تعداد دا 11.4 % اے۔ گواچیاں جاناں دے سال (YLL) وچ 26.23 ملین گھٹا آ جاوے گا۔	امریکہ	<u>Lee et al</u> Estimating the reduction in US mortality if cigarettes were largely replaced by e- (14) cigarettes

2.2 ماضی نوں سامنے رکھدے ہوئے نمونہ کاری

سویڈن دے مقابلے یورپی یونین وچ 2000-2019 دے وچکار، IHME دے شعبے بیماری دی تحقیق دے عالمی بوجھ (Global Burden of Disease Study) (15) دے اعداد و شمار نوں ورتدے ہوئے تمباکو نال جڑیاں موتاں دے موازنے وچ ظاہر ہویا کہ ممکنہ طور تے 2.9 ملین غیر طبعی موتاں نوں روکیا جا سکدا سی۔

ٹیبل 2:

سویڈن دے مقابلے یورپی یونین وچ 2000-2019 دے وچکار، IHME دے شعبے، بیماری دی تحقیق دے عالمی بوجھ (IHME's Global Burden of Disease Study) دے اعداد و شمار نوں ورتدے ہوئے تمباکو نال جڑیاں موتاں دا موازنہ۔ (15) نیلے رنگ وچ کالم 'EU' (جے شرح سویڈن وانگ) اک فرضی اعداد و شمار نیں جنہاں دا حساب تھلے دتی مساوات توں لایا جاندا اے: (EU وچ موتاں دی اصل تعداد / EU وچ موتاں دی شرح) نوں سویڈن وچ موتاں دی شرح نال ضرب۔ 'سارے کارنا' نوں سامنے رکھدے ہوئے، جے EU وچ وی سویڈن دے پچھلے 20 سالوں دے وچکار سیگٹ پین ہون آلیاں موتاں دی شرح برابر ہوندی، تاں ممکنہ طور تے 2.9 ملین موتاں نوں ٹالیا جا سکدا سی۔

سیگٹ پین توں ہون آلیاں موتاں: سویڈن بمقابلہ EU (2000-2019)					
موت دا کارن	100 000 وچوں سیگٹ پین توں ہون آلیاں موتاں دی شرح (2019-2000)		سیگٹ پین توں ہون آلیاں موتاں دی تعداد (2000-2019)		اوپناں موتاں دی تعداد جنہاں نوں ٹالیا جا سکدا سی
	سویڈن	EU	EU (اصل)	EU (جے سویڈن جنی شرح ہوندی)	
غیر چھوٹی بیماری (NCD)	139.9	167.6	16 870 287	14 082 789	2 787 499
سارے کینسرز	56.0	79.6	8 020 071	5 637 051	2 383 020
سہا دی نالی دے کینسرز	28.4	44.0	4 434 576	2 858 811	1 575 765
COPD	18.9	23.2	2 336 499	1 906 782	429 717
دل اتے لہو دیاں نالیاں توں متعلق (Cardiovascular) بیماری	52.7	55.2	5 541 923	5 294 089	247 834
سہا دی تھلے آلی نالی دے انفیکشنز	5.0	5.9	595 510	503 637	91 873
سارے کارن	145.8	174.5	17 562 390	14 672 386	2 890 004

اندازہ لاؤن لئی ایہناں دے اثر کیداں ہونڈے نیں۔ (16)

ایہناں کوتاہیاں دے باوجود، شائع کیتیاں گئیاں اوہ تحقیقاں جیہڑیاں کہ نمونیاں نوں ورتدیاں نیں، ایس گل دی نشاندہی کردیاں نیں کہ جے سیگٹ پین آلے لوکیں ای سگریٹ، منہ راہیں لین آلے نکوٹین پاؤچز، اسنس، یا تے تمباکو دی پراڈکٹس تے منتقل ہونڈے نیں تاں صحت وچ خاطر خواہ فیدے ملدے نیں۔ ایہہ اہم گل اے کہ صرف سویڈن دیاں تحقیقاں ای مستقبل دے تخمینیاں تے بھروسہ کیتے بغیر صحت دے فیدیاں توں متعلق حقیقی ڈیٹا دیندیاں نیں۔ (13)

اوہ دتی ساری نمونہ کاری دیاں تحقیقاں وچ اکو جٹی کجھ خصوصیات نیں:

- اوہ آگ پکڑن آلے سیگٹ ورتن توں نتجیاں دا موازنہ کردے ہوئے مستقبل دی صحت تے ای سگریٹ، اسنس تے تے تمباکو دیاں پراڈکٹس دے اثران دا نمونہ بناندیاں نیں۔ (11, 12) اوہ پراڈکٹ دیاں قسماں دے امتزاج دے اثران دا نمونہ نئیں بناندیاں تے نہ ای اوہ چھیتی نال ابھردی ہوئی نویں جدید پراڈکٹس تے زمردیاں دے مجموعی اثران تے غور کردیاں نیں۔
- اوہ کئی دہائیاں توں اثران دا نمونہ بناندیاں نیں (11, 12) پر اگلی دہائی دے اندر تبدیلیاں تے رپورٹ کرن نوں ترجیح دیندیاں نیں۔ ایہہ بجائیاں جاون آلیاں جاناں دے سب توں وڈے اوس زمرے نوں چھڈدے نیں جیہڑی کہ 2040 توں بعد بچدیاں نیں۔
- اوہ THR تعلیم تے پراڈکٹس تیکر تاثر تے پہنچ وچ بہتری، تمباکو توں متعلق اہم بیماریاں (جیویں پھیپھڑیاں، منہ دا کینسر تے COPD) لئی متوقع بقا تے حیاتی دے معیار وچ روک تھام یا تبدیلیاں تے غور نئیں کردیاں۔
- اوہ خوراک تے ردعمل دے تعلقات تے غور نئیں کردیاں تے نہ ای ایہہ کہ THR پراڈکٹس تے آگ پھڑن آلیاں شیواں دے وچکار دوہرے ورتن دے اثر دا

باب 3

ایہہ تحقیق ہُن اہم کیوں اے

ایہہ تحقیق اوس ویلے سامنے آئی اے جدوں کہ THR پراڈکٹس نوں عالمی سطح تے 112 ملین لوکیں ورتندے نیں۔ (17) جنہاں وچوں زیادہ تر ودھ آمدن آئے ملکاں وچ رہندے نیں۔ ایہناں ملکاں (سویڈن، UK، جاپان، لٹھوانیا، امریکہ) (18) وچ ہُن ساڈے کول اگ پھڑن آلیاں شیواں نوں گھٹ ورتنا پچھے THR نوں ورتن دے اثر دے تگڑے ثبوت نیں اے پاکستان (19) توں دھوئیں توں بغیر زہریلے تمباکو دی پراڈکٹس نوں ورتن تے نکوٹین پاؤچز دے اثر دے مڈھلے ثبوت موجود نیں۔ سویڈن کول ایس تبدیلی دے اثرات توں متوقع حیاقی اے تمباکو توں متعلق صحت دے مخصوص نتیجیاں لئی سب توں ودھ ڈیٹا موجود اے۔

ایہہ مڈھلی تحقیق، غیر طبی موتاں اے واضح طور تے چار گھٹ یا متوسط آمدنی آئے ملکاں (LMICs) وچ حیاقی دے معیار تے اہم فیصد مند اثرات لئی THR دے امکاناں تے چائن پاندی اے۔ اسی امید کردے آں کہ ڈیٹا دی طاقت پالیسی بناؤن آئے لوکاں نوں THR اے متعلقہ عناصر نوں مکمل طور تے قبول کرن دی ترغیب دیوے گی، خاص طور تے سارے LMICs دے تناظر وچ، جتھے عام طور تے سیگٹ پین دے بُرے اثرات بارے آگاہی دا فقدان اے۔ ایس توں علاوہ، پھیپھڑیاں دے کینسر اے تمباکو توں متعلق ہماری دیاں دوجیاں کیفیتاں دی مازی تشخیص اے بندوبست۔

LMICS وچ صحت عامہ دے فیڈیاں نوں ظاہر کرنا

چار ملکاں وچ تمباکو ورتن توں ہون آلیاں غیر طبی موتاں وچ ممکنہ گھٹا دا تعین کرن لئی: قازقستان، پاکستان، بنگلہ دیش اے جنوبی افریقہ 2030 اے 2060 دے وچکار جے THR بارے آگاہی اے ورتن وچ وادھا ہوندا، چنگی تشخیص، روک تھام دیاں ہور موثر خدمات اے پھیپھڑیاں دے کینسر دے علاج تیکر چنگی پہنچ ہوندی۔

باب 4

طریقہ

وقتی "نمونہ کاراں" ولوں ورتے گئے طریقہ کاراں دا جائزہ لیا گیا اے اوہناں دے ضروری عناصر نوں سوکھا بنایا گیا اے۔ (ٹیبل 1 ویکھو۔)

4.1 سروے

عالمی ماہراں نے چار ملکاں توں ڈاکٹراں نال تھلے دے سوالاں دے مقداری جواب لین لئی مشاورت کیتی گئی۔ اوہناں دے جواباں نوں "بچائیاں گئیاں جاناں" دا تعین کرن لئی ورت جان آلے تخمینیاں نوں دسن لئی ورتیا گیا سی۔

Q1. تہاڈے خیال وچ نکوٹین دے متبادل علاج (placement therapies, NRTs) -nicotine re اک سال وچ سیگٹ پین نوں جھڈن لے اوہدے کارن توں ہون آلی ہماری دے بوجھ نوں گھٹ کرن وچ کئے موثر نیں؟

اوسط نتیجہ ایہہ نکلیا کہ ماہراں دا خیال اے کہ NRTs اک سال وچ 10% توں گھٹ موثر نیں۔ ایہہ زیادہ تر جائزیاں دے مطابق اے۔ (20) جنہاں نے چھڈیا سی، اوہناں دا خیال سی کہ NRTs تمباکو توں متعلق صحت دے نتیجیاں نوں گھٹاؤن وچ مناسب طور تے موثر نیں۔

Q2. تہانوں کنا یقین اے کہ جدوں صارفین نقصان گھٹاؤن آلیاں پراڈکٹس ول منتقل ہوندے نیں تاں سیگٹ لے دھوئیں توں بغیر پراڈکٹس دے زہریلے پھلوواں دی نمائش گھٹ ہوندی اے؟

اوسط نتیجہ 80% توں ودھ سی۔ شائع کیتے گئے جائزیاں وچ نکوٹین پاؤجز لے ای سیگٹ لئی ایہہ تصویر 98% تیکر ودھدی اے۔ (21)

Q3. تہاڈے خیال وچ جنہاں سیگٹ پین آلے لوکاں نے پینی جھڈ دی اے، اوہناں نوں اپنے پھیپھڑیاں دے کینسر، COPD، IHD لے TB دے خطریاں نوں گھٹاؤن وچ کنا ویلے لگے گا؟

اوسط مجموعی وچار ایہہ سی کہ ہماری دی شرح نوں گھٹاؤن وچ پانچ سال لگن گے۔ ایہہ رلدی ملدی وڈیاں تحقیقات توں متصادم اے جیلے نال ایس دا جائزہ لیا لے دسیا گیا اے کہ پھیپھڑیاں دے کینسر لئی 25-30 سال، COPD لئی 30 سال، IHD لے TB دی شرحاں وچ گھٹ لئی 10 سال لگدے نیں۔ جیہڑے لوکیں 35-40 سال دی عمر توں پہلاں سیگٹ پینی جھڈ دیندے نیں، اوہناں وچ خطرے تیزی نال گھٹ ہو کے اوہناں لوکاں دے برابر ہو جاندے نیں جنہاں پانچ سال دے وچکار کدی سیگٹ نہ پیتی ہووے۔ (22)

Q4. تہاڈے خیال وچ جیہڑے سیگٹ پین آلے لوکیں 10، 20، لے 30 سال دے عرصے توں بعد سیگٹ پینی جھڈدے نیں یا THR لے منتقل ہوندے نیں تاں اوہناں وچون کئے (فیصد) اپنے پھیپھڑیاں دے کینسر، COPD، IHD لے TB دے خطریاں نوں گھٹا لیندے نیں۔

اوسط نتیجہ دسدے نیں کہ 20 سال دے وچکار سارے نتیجیاں دے نقصان وچ 70%

گھٹا متوقع اے نال 30 سال دے دورانہ وچ وداهو گھٹا ممکن اے۔ نمونہ کاری دیاں تحقیقات ایہناں نتیجیاں دے مطابق نیں، جنہاں وچون کجھ اپنے اندازے دے مطابق 80% دسدے نیں۔ اوہ شاید بہتے محتاط نیں لے کیوں جے نتیجے لے نقصان دے بائیو مارکر تیزی نال ورتے جا رہے نیں، ایس لئی سانوں اوہناں نوں چھانن دے قابل ہونا چاہیدا اے۔ (22)

Q5. تہاڈے ملک وچ اوہناں لوکاں دی متوقع حیاتی دی موجودہ شرح کئی اے جنہاں نوں مرحلہ وار پھیپھڑیاں دا کینسر ہوندا اے؟ نالے اکثر کیہڑے مرحلے لے مریضیاں دی تشخیص کیتی جاندی اے؟

اوسط نتیجہ دسدے نیں کہ عالمی سطح لے تشخیص توں بعد پھیپھڑیاں دے کینسر دے 20% مریض پانچ سال تیکر زندہ رہندے نیں لے عام طور لے اوہ تشخیص 3 یا 4 مرحلیاں وچ کیتی جاندی اے۔

Q6. تہانوں کیہ لگدا اے کہ جے حکومت THR نوں منظور کردی اے تاں اوہناں دے ورتن نوں 60%، 70%، 80% لے 90% تیکر کئی جھیتی پہنچایا جا سکدا اے؟ اپنے جواباں دی بنیاد اینٹی ریٹرو وائرل دوائیاں (ARVs) لے وڈے بیمائے لے ورتے جان آلے علاج تیکر پہنچ دے نال حقیقی دنیا دے تجربے لے رکھو۔

ماہراں دا خیال اے کہ جے حکومت حمایت کردی اے تاں اوہناں دی سیگٹ پین آلی 65% آبادی نوں اک دہائی وچ THR تیکر پہنچ مل سکدی سی۔

Q7. کیہ تہانوں لگدا اے کہ نکوٹین پھیپھڑیاں دے کینسر دا کارن بندی اے؟ (مقداری سوال)

ایہہ انتہائی جانوں کار گروپ، مرکزی طور لے خیال کردا اے کہ نکوٹین کینسر دا کارن نئیں بندی۔ ایہہ 16 000 فزیشنز دے وڈے عالمی سروے نال متصادم اے۔ 12 ملکاں دے جواب دین آلے لوکاں وچون 70% نیں آکھیا کہ اوہناں دے خیال وچ نکوٹین کینسر دا کارن بندی اے (جیہڑی کہ نئیں بندی)۔ (23)

4.2 مفروضے

ماہرین دے وچاراں نال شائع کیتیاں گئیاں تحقیقاں نال اکٹھا کرن توں بعد، چار ملکاں وچ بچائیاں گئیاں جاناں دا حساب لاندے ہوئے تھلے دے مفروضے بنائے گئے نیں۔

- NRTs موجودہ طور تے، اک سال وچ 10% تیکر موثر نیں۔
- THR پراڈکٹس دا موضوع زیریہلی نمائش نوں 80% تیکر گھٹاندا اے اے تمباکو توں متعلق غیر طبعی موت دے کارناں نوں 70% تیکر گھٹاندا اے۔
- تشخیص اے علاج وچ بہتری دے کارن، 2050 تیکر زیادہ تر ملکاں وچ پھیپھڑیاں دے کینسر دی بقا 50% تیکر ودھ جاوے گی۔
- WHO دا اندازہ اے کہ 2035 تیکر اک سال چھڈن دی شرح حاصل کرن وچ روک تھام دیاں خدمات (دوائیاں اے روپے تے مبنی معاونت دا مرکب) 50% موثر ہون گئیاں اے 2045 تیکر 50% سیگٹ پین آلے لوکاں لئی دستیاب ہون گئیاں۔ ایہہ اک حوصلہ مندانہ تخمینہ اے، پر ایس تحقیق دے مقصد لئی،

ایہنوں اک "ودھیا صورت آلے مفروضے" دے طور تے قبول کیتا گیا اے۔

- سیگٹ پین وچ گھاٹے دی شرح 2035 دے بعد توں تیز ہو جاوے گی، جیلے کارن توں 2045 دے بعد صحت تے اثر تیزی نال ودھن گے (تصویر 1 ویکھو)۔
- WHO دے رجحان دسدے نیں کہ 2000 توں 2025 تیکر سیگٹ پین دی شرح قازقستان وچ بندیاں وچ اک تہائی، پاکستان وچ 50%، بنگلہ دیش وچ 25%، اے جنوبی افریقہ وچ بالکل وی گھٹ نئیں ہووے گی۔ اسی تجویز کردے آں کہ، ایہہ سارے ملکاں وچ 2030 توں 50% تیکر ودھ سکدی اے۔ (3)

4.3 اوٹے دے تخمینے تین منظرناویاں نوں نمونہ بناؤں لئی ورتے جاندا نیں

منظرناواں 1: پرانے طریقے (روایتی طور تے تمباکو تے قابو پانا)۔ WHO دے اندازیاں نوں ورتدے ہوئے موجودہ رجحان۔ عالمی سطح تے تمباکو توں ہون آلیاں موتاں وچ 10 ملین (3) دی بلندی توں 35% گھاٹے دے WHO دے اندازے نوں، ملک دی سطح تے مخصوص اندازیاں دا حساب لاؤں دی بنیاد دے طور تے ورتیا جاندا اے۔

منظرناواں 2: تمباکو تے قابو پانا + THR پالیسیز دا اطلاق اے THR پراڈکٹس دی دستیابی۔ جیہڑے رجحان THR دے ورتن نوں شامل کردے نیں، اوہ اک گروپ دے طور تے فرض کردے نیں کہ، اوہ تمباکو توں ہون آلیاں موتاں وچ 56% گھاٹے دا کارن بن گئے اے 2035 توں تیزی نال دستیاب ہون گئے۔

منظرناواں 3: تمباکو تے قابو پانا + THR نوں ورتنا + تمباکو توں متعلق بیماریاں دی تشخیص اے علاج تیکر چنگی پہنچ۔ اوہ رجحان جیہڑے THR اے تشخیص اے علاج دی چنگی پہنچ اے ورتن نوں شامل کردے نیں (اوہ مرکزی طور تے پھیپھڑیاں دے کینسر تے توجہ دیندے نیں، ایہہ ویکھدے ہوئے کہ ایہدے توں اک سال وچ 1.8 ملین لوکیں

ہلاک ہوندے نیں (24))۔ اوٹے درج مفروضیاں نوں ورتیا گیا اے۔

WHO دے تخمینیاں اے اوہناں دے وچکار فرق، جتھے THR نوں کلیاں اے THR نوں دوچہ اقدامات نال شمار کیتا گیا سی، نالے ایہہ فرض کیتا گیا سی کہ دبائیاں وچ بچائیاں گئیاں جاناں دے وچکار اک خطی تعلق اے۔ تاہم، تصویر 1 توں معلوم ہوندا اے کہ 2040 توں اگے ودھن آلیاں موتاں نال الٹے S دی شکل بنن دا بہتا امکان اے۔ لکیری ایکسٹرا پولیشن نوں ورتن نال موتاں دی مجموعی تعداد نمایاں طور تے متاثر نئیں ہوندی۔

باب 5

منتخب ملکاں وچ اہم ڈیٹا

ٹیبل 3:

ملک دے سماجی اتے وبائی مرضاں دے اعدادوشمار (7, 8, 25, 26)

معیار	جنوبی افریقہ	بنگلا دیش	پاکستان	قازقستان
آبادی (ملین وچ)	55.6	159.3	224.1	18.4
متوقع حیاتی (2000، بندے)	52.9	64	62.2	60.3
متوقع حیاتی (2017، بندے)	58.3	71.8	66.3	67.5
متوقع حیاتی (2000، زنانیاں)	58.3	67.6	61.6	71.1
متوقع حیاتی (2017، زنانیاں)	69.7	74.6	67.4	76.4
موت دے سب توں وڈے 10 کارن (درجے دے حساب نال)				
1	HIV/AIDS	فالج	نومولود بال دے مرض	لہو دی فراہمی وچ گھٹائے تون متعلقہ دل دی بیماری
2	لہو دی فراہمی وچ گھٹائے تون متعلقہ دل دی بیماری	لہو دی فراہمی وچ گھٹائے تون متعلقہ دل دی بیماری	لہو دی فراہمی وچ گھٹائے تون متعلقہ دل دی بیماری	فالج
3	فالج	COPD	فالج	COPD
4	سہ دی تھلے آلی نالی دا انفیکٹ	نومولود بال دے مرض	دستاں تون متعلق بیماریاں	سروسس جگر
5	ذیابطیس	سہ دی تھلے آلی نالی دا انفیکٹ	سہ دی تھلے آلی نالی دا انفیکٹ	دل دے پٹھیاں دی پیڑ
6	تپ دق	ذیابطیس	تپ دق	خود نون نقصان پہنچانا
7	راہ تے لگن آلیاں چوٹاں	دستاں تون متعلق بیماریاں	COPD	سہ دی تھلے آلی نالی دا انفیکٹ
8	آپسی جھگڑے	تپ دق	ذیابطیس	پھیپھڑیاں دا کینسر
9	نومولود بال دے مرض	سروسس جگر	گردے دیاں پُرانیاں بیماریاں	راہ تے لگن آلیاں چوٹاں
10	دستاں تون متعلق بیماریاں	دوجیاں مہلک رسولیاں	سروسس جگر	ذیابطیس

ٹیبل 4:

چاراں ملکان وچ سیگٹ بین دی شرح لے رجحان* (3)

معیار	سال	جنوبی افریقہ	بنگلا دیش	پاکستان	قازقستان
تمباکو پین دی شرح (% بالغ وچ)	2020 (مجموعی طور تے)	20.2	18.6	13.1	20.9
	2020 (بندہ)	34.6	36.4	22.7	37.7
	2020 (زنائی)	6.5	0.5	3.1	5.8
تمباکو پین آئے لوکاں دی تعداد (ہزاراں)	2020 (مجموعی طور تے)	8,537	22,409	18,879	2,777
	2020 (بندہ)	7,12	22,096	16,734	2,372
	2020 (زنائی)	1,418	313	2,175	405

*نیورو سائنس، نیٹ دی لت لے فارماکولوجی دے شعبیاں وچ رجحاناں لے مبنی اندازیاں دے ڈاکٹر ڈیریٹک یاک (Derek Yach) دے ذاتی رابطے لے مبنی تصویراں۔

باب 6

منتخب ملکاں وچ تمباکو تے قابو پان لئی قنون سازی دے اہم پہلو

ٹیبل 5، THR پراڈکٹس تے توجہ دیندی، تازہ ترین قنون سازی اے ٹیکس پالیسیاں تون مکمل کیتیاں گئیاں WHO دی MPOWER رپورٹس ورتدے ہوئے پیشرفت دی موجودہ حیثیت تے توجہ دیندا اے۔ ایہناں ملکاں وچ تمباکو دی اشتہار بازی تے پابندی لاؤن اے سیگٹ تون پاک ماحول تیکر پہنچ نوں چنگا بناؤن دی پیشرفت، اگ پکڑن آلیاں شیواں تے ٹیکس ودھاؤن اے صحت دی مڈھلیاں سہولتاں راہیں روک تھام دیاں خدمات تیکر پہنچ نوں چنگا بناؤن وچ گھٹ پیشرفت تون متصادم اے۔ THR تے تنظیمی پیشرفت اچے تیکر ہنیرے وچ اے، جیہڑی کہ حقیقی پیشرفت نوں روکدی اے۔

ٹیبل 5:

تمباکو تے قابو پان لئی قنون سازی دے اہم پہلو (3)

مقام	پاکستان	بنگلا دیش	جنوبی افریقہ	MPOWER اقدامات دی حیثیت
قازقستان	بالغ اتے جوان دوواں لئی حالیہ، نمائندہ، اتے مرحلہ وار ڈیٹا	بالغ یا جوان وچوں کسے اک لئی حالیہ اتے نمائندہ ڈیٹا	بالغ یا جوان وچوں کسے اک لئی حالیہ اتے نمائندہ ڈیٹا	نگرانی کر رہیا اے
چھ تون سنت تیکر عوامی تھواں مکمل طور تے سیگٹ تون پاک نیں (اوسط عمل درآمد)	ساریاں عوامی تھواں مکمل طور تے سیگٹ تون پاک نیں (یا گھٹ تون گھٹ 90% آبادی دا مکمل طور تے سیگٹ تون پاک ذیلی ملکی قانون سازی نال احاطہ کیتا گیا اے)	تین تون پنج تیکر عوامی تھواں مکمل طور تے سیگٹ تون پاک نیں	سرے تون ای پابندی نیں اے، یا دو تیکر عوامی تھواں مکمل طور تے سیگٹ تون پاک نیں	سیگٹ پین تے پابندی اے
NRT اتے/یا کچھ روک تھام دیاں خدمات (اوپناں وچوں گھٹ تون گھٹ اک جیدے وچ مل شامل اے)	NRT اتے/یا کچھ روک تھام دیاں خدمات (اوپناں وچوں کوئی وی مل شامل نیں کردی)	NRT اتے/یا کچھ روک تھام دیاں خدمات (اوپناں وچوں کوئی وی مل شامل نیں کردی)	NRT اتے/یا کچھ روک تھام دیاں خدمات (اوپناں وچوں گھٹ تون گھٹ اک جیدے وچ مل شامل اے)	روک تھام دے پروگرامز

صحت دیاں تنبیہاں	کوئی تنبیہاں نئیں یا معمولی تنبیہاں	ساری موزوں خاصیتاں نال واضح تنبیہاں	ساری موزوں خاصیتاں نال واضح تنبیہاں
ماس میڈیا	گھٹ تون گھٹ سنت موزوں خاصیتاں نال ملکی سطح تے تحریک چلائیاں گئیاں سمیت ٹیلی ویژن اتے/یا ریڈیو تے نشر کردے ہوئے	گھٹ تون گھٹ پنج تون چھ موزوں خاصیتاں نال ملکی سطح تے تحریک چلائیاں گئیاں	گھٹ تون گھٹ پنچ تون گھٹ تین ہفتیاں دے دورانے، جولائی 2020 اتے جون 2022 دے وچکار ملکی سطح تے تحریک چلائی گئی
اشتہار بازی تے پابندی اے	ملکی ٹیلی ویژن، ریڈیو اتے پرنٹ میڈیا دے نال براہ راست اتے/یا بالواسطہ اشتہار بازی تے پابندی سمیت دوجی کچھ شکلاں تے پر ساریاں تے نئیں (مکمل عمل درآمد)		
ٹیکس وصول کرن دی موجودہ حیثیت (2022 دے اعداد و شمار اتے عمل درآمد)	60.1%	58.4%	51.8%
سیگٹاں 2012 تون گھٹ سسٹیاں	2012 اتے 2022 دے وچکار سیگٹاں خریدن دی پہنچ وچ تبدیلی دا کوئی رجحان نئیں اے۔	سیگٹاں سسٹیاں نئیں - 2012 اتے 2022 دے وچکار اوسط ساریاں تون ودھ وچے جاؤن آئے برائڈ دے 2000 سیگٹ خریدن لئی اک بندے لئی GDP دے برابر مل دی لوڑ اے۔	سیگٹاں سسٹیاں نئیں - 2012 اتے 2022 دے وچکار اوسط ساریاں تون ودھ وچے جاؤن آئے برائڈ دے 2000 سیگٹ خریدن لئی اک بندے لئی GDP دے برابر مل دی لوڑ اے۔

باب 7

وکھو وکھ منظرناویاں وچ سیگٹ پین آلے بالغ لوکاں دیاں بچائیاں گئیاں متوقع جاناں

7.1 منظرناویں اتے بچائیاں گئیاں ممکنہ جاناں

ٹیبل 6:

کئی وکھو وکھ صورتاں وچ سیگٹ پین توں متعلق موتاں اتے رجحان

معیار	سال	جنوبی افریقہ	بنگلا دیش	پاکستان	قازقستان
تمباکو ورتن دی موجودہ شرح، پھیلن دے رجحان (% بالغ)	2000	22.6	50.7	34.3	25.1
	2025	19.7	30.9	16.7	20.2
	2045	10	15	8	10
	2060	5	5	5	5
تمباکو توں موتاں (ہزاراں)	2020	40	126	163	22
	2045 + THR	26	82	114	14
	2045 + چھٹن	20	62	76	11.2
	2060 SQ	26	82	106	15
	2045 + THR	16	53	66	9
	2060 + چھٹن	12	40	50	7
	2060 LC + 10	10	36	45	6.5
	علاج کروان				
صرف THR نال 2020-2060 وچکار بچائیاں گئیاں جاناں *					
2020-2060 تیکر ودھ توں ودھ بچائیاں گئیاں جاناں **					
		200 000	580 000	800 000	120 000
		320 000	920 000	1 200 000	165 000

حوالہ: تمباکو توں پاک بالان لی تحریک (Campaign for Tobacco Free Kids, CTFK)

THR: نقصان نوں 80% تیکر گھٹانویں ہوئے، 70% تیکر گھٹائی گئی نمائش نوں لاگو کرن (تمباکو توں نقصان گھٹاؤں (THR) دیاں حکمت عملیاں نوں اپناؤں راہیں، سمیت خطرے دے تناسب نال ضابطے اتے قابل قبول گھٹ خطرے آلی نکوٹین پراڈکٹس تیکر پہنچ)

چھٹن: سیگٹ پین توں روک تھام دے پروگرامز نوں ودھاؤں راہیں 25% تیکر گھٹاؤں (سیگٹ پین آلی 50% آبادی دے چھٹن دی 50% تیکر کامیابی لاگو کیتی گئی)

SQ: روایتی طور دے تمباکو تے قابو پانا

بھیپھڑیاں دے کینسر دا علاج کروانا: صرف بھپیپھڑیاں دے کینسر دی چھیتی تشخیص اتے علاج، جیہڑے کہ تمباکو توں متعلق موتاں وچ 10% گھٹاؤں دا کارن بن سکدے نیں

*: صرف THR دا اطلاق کردے ہوئے بچائیاں گئیاں مجموعی جاناں

*: تمباکو نے قابو پاؤں + THR + چھٹن + بھپیپھڑیاں دے کینسر دی چھیتی تشخیص اتے علاج نوں لاگو کردیاں ہوئیاں بچائیاں گئیاں مجموعی جاناں

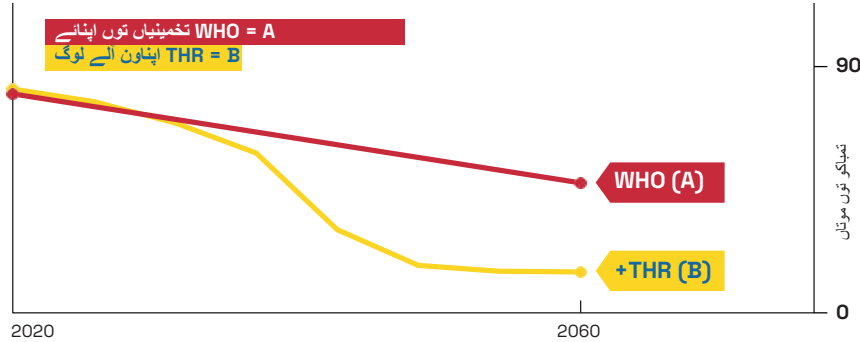
ٹیبل 6 وچ مشاورت دے نتیجے شامل نیں اے جے THR اے متعلقہ اقدامات لاگو ہونے نیں تاں 2020 اے 2060 دے وچکار بچائیاں جانوں آلیاں جانوں دی تعداد دا حساب لاؤن لئی کئی مفروضیاں دا اطلاق کردا اے۔ WHO دے اندازیاں توں ہٹ کے، ایہہ اعدادوشمار وادھو فیدیاں دی نمائندگی کردے نیں، جیہڑے کہ MPOWER نوں متعارف کروان دے کارن توں ہون گے۔ اوہ سارے ملکاں لئی خاصی تعداد وچ غیر طبعی موتاں دی نشاندہی کردے نیں۔ دو منظرواں درج کیتے گئے نیں: پہلے وچ THR پراڈکٹس تیکر پہنچ نوں ودھاونا شامل اے، جدوں کے دوجا وچ ہور چنگے NRTs تیکر پہنچ اے بھیبھڑیاں دے کینسر لئی چنگی پہنچ اے علاج شامل نیں۔

ایہہ اعدادوشمار ایس گل دی نشاندہی کردے نیں کہ جے حکومتاں، صحت دے پیشہ ور لوکیں، صنعت اے صارفین پالیسیاں اے اقدامات تے متفق ہو جان تاں کیہ ہو سکدا اے۔ ایذاں کرن وچ ناکامی دی صورت توں WHO دے تخمینے پورے

جاون گے۔ DALYS یا THR دے معاشی فیدیاں دا حساب لانا ایس رپورٹ دی پہنچ توں باہر سی۔ اوس لئی مثالی طور تے ملکاں دی قیادت وچ، اک وکھرے، ہور تفصیلی تجزیاں دے سیٹ دی لوڑ اے۔

بغیر کارروائی دے، پس منظر نوں ورتدے ہوئے بچائیاں گئیاں جانوں وچوں، 50% MPOWER حکمت عملی دے کارن توں اے ہور 50% THR، چنگی روک تھام، اے بھیبھڑیاں دے کینسر دے بندوبست دے کارن توں بچن گئیاں۔

جے THR پالیسیز دا اطلاق کیتا جاوے، تاں تمباکو تون متعلقہ موتاں گھٹ جان گئیاں

جے THR پالیسیز دا اطلاق کیتا جاوے، تاں تمباکو تون متعلقہ گھٹ موتاں

پراے طریقیاں دی صورت وچ (WHO) ولوں ہدایت کردہ تمباکو تے قابو پانا اے جے تمباکو تون نقصان گھٹاؤن دی حکمت عملی (THR) نوں شامل کیتا جاندا، تاں تصویری گرافک تصویر 1: 2020 اے 2060 دے وچکار تمباکو تون متعلقہ بیماری دے کارن بنن آلیاں اوہناں مجموعی موتاں نوں ظاہر کردا اے

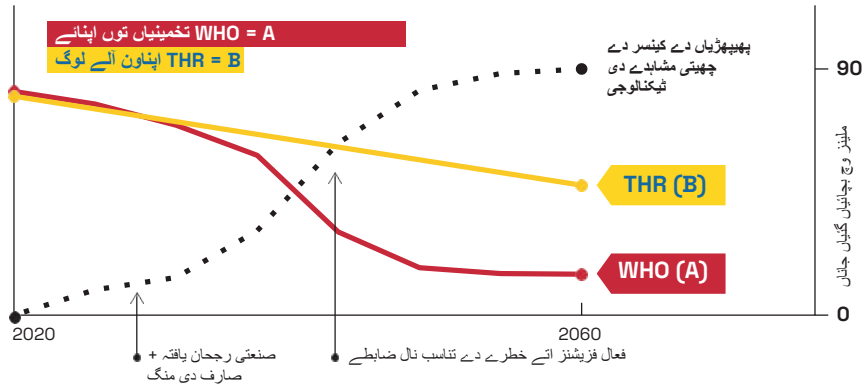
تصویر 1 ویلے دے حساب نال WHO دی تمباکو تون ہون آلیاں متوقع موتاں دے تخمینیاں دا موازنہ دکھاندی اے، جتھے سیگٹ پین آلیے لوکیں THR پراڈکٹس نوں اپناندے نیں۔ جے THR اے متعلقہ اقدامات نوں WHO دی حکمت عملیاں دے نال وادھو طور تے لاگو کیتا جاندا اے، تاں رتی اے پیلی لکیریاں دے وچکار تھان ممکنہ مجموعی موتاں دی تعداد نوں ظاہر کردی اے۔

چھڈن اے/یا منتقل ہون اے موتاں وچ گھاٹ دے وچکار وقفہ نوں دکھاندے ہوئے،

پالیسی بناؤن آلیے لوکاں نوں، ماڑی جٹی ظاہری پیشرفت دے سالان دے وچکار حوصلہ افزائی کرن دی لوڑ اے۔ تاہم، دو دبائیاں وچ فیدے واضح ہو جان گے۔ جے علاج تیکر چنگی پہنچ THR پیشرفت نال ملاپ کھاوے، تاں موت دی شرح تیزی نال گھٹ سکدی اے، بھاویں واقعات ودھ رہیں۔

7.2 2060 تیکر حیاتی بچاؤن آلی ٹیکنالوجیز نوں اپناؤن نال سیگٹ پین آلے بالغ لوکاں دیاں بچائیاں گئیاں متوقع جاناں

2060 تیکر جان بچاؤن آلی ٹیکنالوجیز نوں اپناؤن نال
بچائیاں گئیاں مجموعی جاناں

تصویر 2: تصویری گرافک 2020-2060 دے وچکار THR ٹیکنالوجی نوں ورتن دی ممکنہ رفتار، اے اوہیے وچکار وقفہ اے تمباکو توں متعلق موتوں وچ گھٹانے نوں ظاہر کردا اے

تصویر 2 ایہہ سمجھن وچ ویلے دے اہم کردار تے جانن پاندی اے کہ THR ٹیکنالوجیز تمباکو صارفین تیکر کئی چھیتی پہنچ سکدیاں نیں اے اثر کر سکدیاں نیں، تاں جے سیگٹ پین آلے بالغ لوکاں دیاں جاناں بچاؤن لئی مدد دتی جا سکے۔ اسی اک کلاسیک انویشن ڈیفیوژن کرو (innovation diffusion curve) نوں ورتدیے آں، ایہہ جاندیے ہوئے کہ ایہہ حکومتی اقدامات اے صارفین دی منگ دے کارن تبدیل ہو سکدا اے۔ نویاں ٹیکنالوجیز نوں عام طور تے ساریاں توں پہلاں ودھ آمدنی آلے شہری صارفین ولوں اپنایا جاندا اے اے، کیسے ویلے تے جا

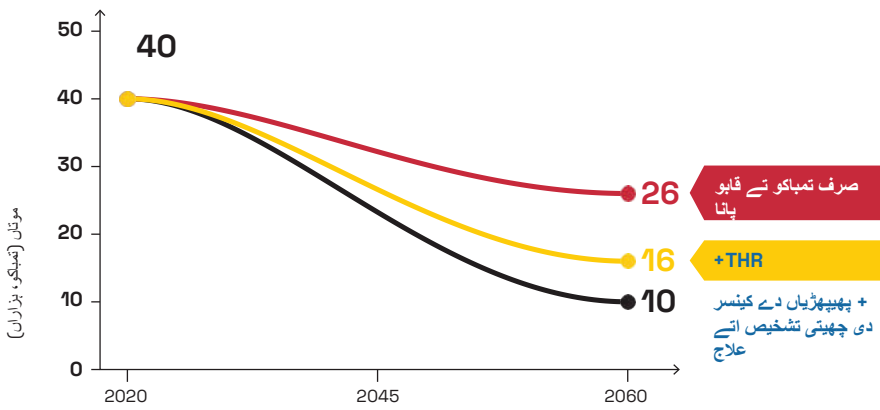
کہ جدوں ورتن وچ تیزی آندی اے، تاں اوہیے تیکر پہنچ جاندیاں نیں جیس نوں میلکم گلیڈ ویل (Malcolm Gladwell) اک "ٹپنگ پوائنٹ" (27) آکھدیے نیں۔ عام طور تے گھٹ پڑھ لکھے صارفین دا اک چھوٹا گروپ ہووے گا جنہاں لئی ایجادات مطابقت نئیں رکھدیاں ہون گئیاں۔ ایہہ کارن اے کہ تخمینے سیگٹ پین آلے 90% لوکاں تیکر رک جاندیے نیں۔

7.3 منتخب ملکاں وچ وکھو وکھو منظرناویاں وچ سیگٹ پین آلے بالغ لوکاں دیاں بچائیاں گئیاں ممکنہ جانان

جنوبی افریقہ

کئی وکھو وکھو صورتاں وچ سیگٹ پین توں متعلق موتاں اتے رجحان

320.000

جانان بچائیاں گئیاں

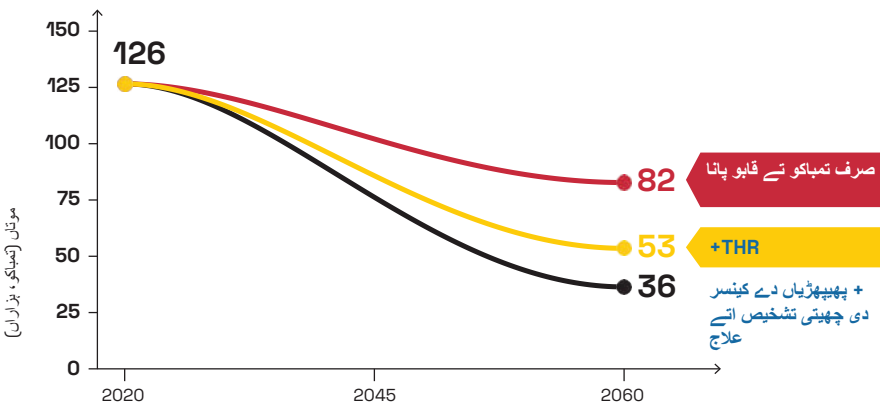
تمباکو تے قابو پانا + THR + پھپھڑیاں دے کینسر دی چھیتی تشخیص اتے علاج

تصویر 3: جنوبی افریقہ وچ THR راپیں بچائیاں گئیاں جانان

بنگلا دیش

کئی وکھو وکھو صورتاں وچ سیگٹ پین توں متعلق موتاں اتے رجحان

920.000

جانان بچائیاں گئیاں

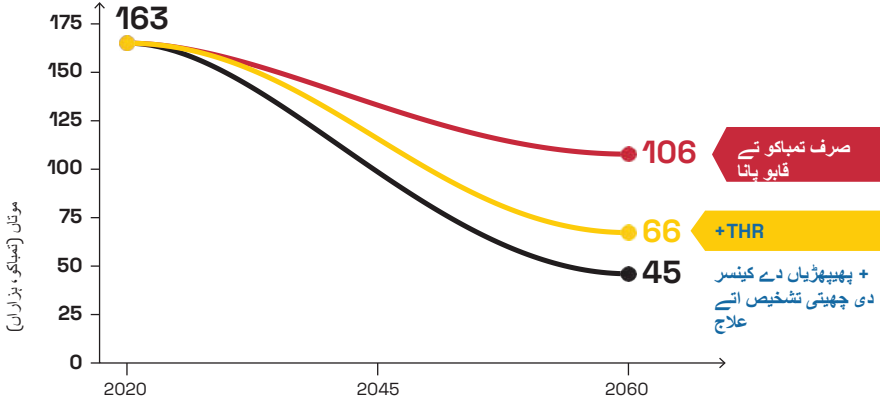
تمباکو تے قابو پانا + THR + پھپھڑیاں دے کینسر دی چھیتی تشخیص اتے علاج

تصویر 4: بنگلہ دیش وچ THR راپیں بچائیاں گئیاں جانان

پاکستان

کئی وکھو وکھو صورتاں وچ سیگٹ پین توں متعلق موتاں اتے رجحان

1.200.000

جاناں بچائیاں
گئیاں

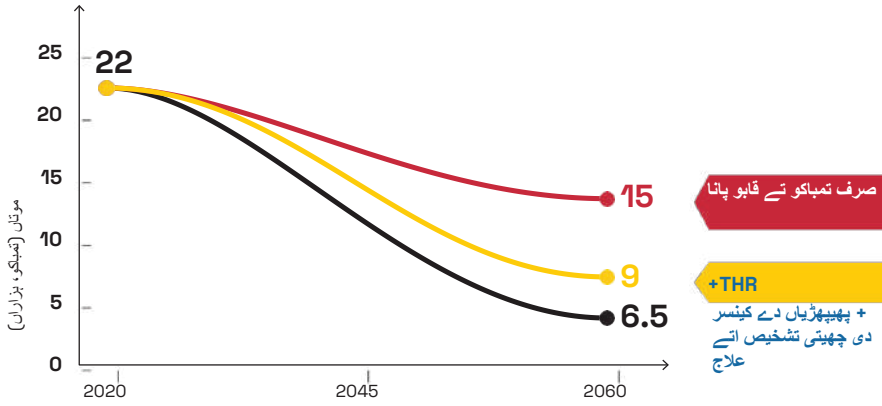
تمباکو تے قابو پانا + THR +
پھیپھڑیاں دے کینسر دی
چھیتی تشخیص اتے علاج

تصویر 5: پاکستان وچ THR راہیں بچائیاں گئیاں

قازقستان

کئی وکھو وکھو صورتاں وچ سیگٹ پین توں متعلق موتاں اتے رجحان

165.000

جاناں بچائیاں
گئیاں

تمباکو تے قابو پانا + THR +
پھیپھڑیاں دے کینسر دی
چھیتی تشخیص اتے علاج

تصویر 6: قازقستان وچ THR راہیں بچائیاں گئیاں

باب 8

اسی سیگٹ پین وچ تیزی نال گھائے نوں اج توں آگے کتھے ویکھ رہے آں؟

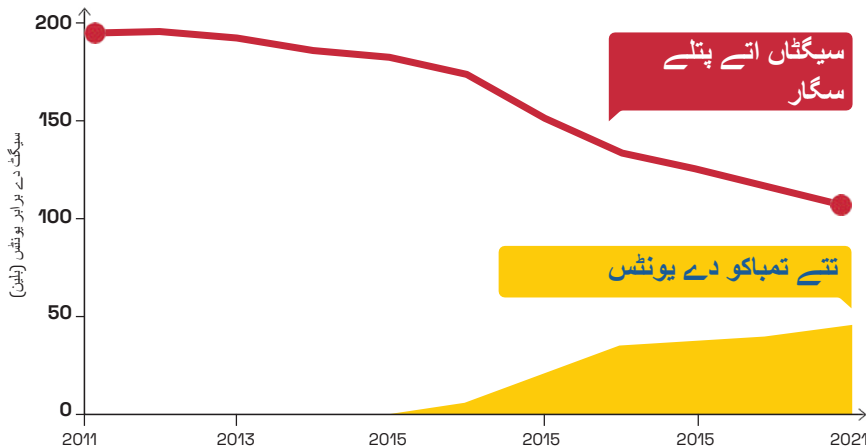
صحت دیاں خدمات ولوں نظر انداز ہوندیے نیں۔

کچھ ملک وی بین جتھے چنگی پیشرفت ہو رہے اے۔ UK توں علاوہ، ایہہ بنیادی طور تے صنعت دی جدت اے صارفین دی منگ راپیں ہو رہی اے جیدیے وچ حکومتاں ولوں ضابطیاں نوں ترتیب دین لئی عملی مشغولیت شامل اے تاں جے تبدیلی نوں تیز کیتا جا سکے۔ سیگٹ پین وچ گھائے دا تعلق (UK اے امریکہ وچ) ای سیگٹاں، (جاپان وچ) تے تمباکو دی پراڈکٹس، (پاکستان وچ) نکوٹین پاؤجز اے (سویڈن وچ) اسنس/نکوٹین پاؤجز دے ودھ ہوئے ورتن نال اے۔

پاکستان اے بنگلا دیش دوئیں ملک، دھوئیں توں بغیر زہریلے تمباکو دی پراڈکٹس اے ایریکا نٹ آلی پراڈکٹس نوں ورتن دے کارن بہت وڈے پیمانے تے منہ دے کینسر توں متاثر نیں۔ منہ راپیں لین آلی نکوٹین پاؤجز، کچھ ویلے بعد منہ دے کینسر توں چھٹکارہ پاؤن لئی راہ پیش کردے نیں۔ ایہناں ملکاں لئی، منہ دے کینسر دی پیشگی علامتاں دی مڈھلی تشخیص نوں وڈے پروگرامز نال ملا کے منتقلی دی حوصلہ افزائی کرن نال، سخت روک تھام دے قابل منہ دے کینسر وچ تیزی نال گھائے دا کارن بننا چاہیدا اے۔ ایس گل دا دھیان رکھو کہ ایہہ مڈھلی طور تے ایہناں ملکاں دے گھٹ آمدن اے پنداں دے صارفین نوں فیدہ دین گے، جیہڑے کہ عام طور تے

حالیہ رپورٹس (28) ایس بارے ثبوت دیندیاں نیں کہ ملکی لحاظ نال کیہڑا THR زمرہ تیزی نال آگے ودھ رہیا اے۔ اک حالیہ رپورٹ توں پتہ لگدا اے کہ پیشرفت مڈھلی طور تے ودھ آمدن آلی ملکاں تیکر محدود اے جدوں کہ تمباکو ورتن آلی لکھاں صارفین دے حامل ساریاں توں وڈے LMICs وچ پیشرفت بہتی سست اے۔ LMICs (3, 28) وچ THR پراڈکٹس دی دستیابی دا ایہہ گھاٹا ہو رہیا اے، بلکہ اوہناں ملکاں وچ وی جنہاں وچ ایہناں پراڈکٹس تے پابندی نئیں اے۔ (28)

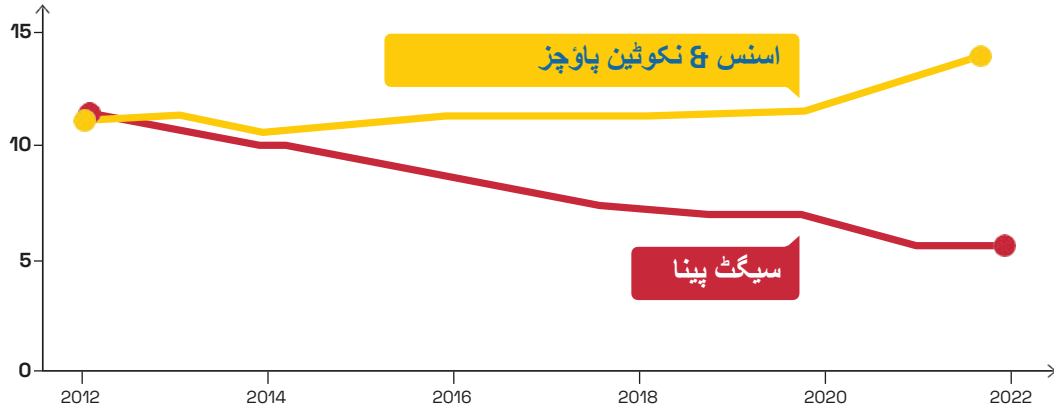
8.1 جاپان

تصویر 7: جاپان وچ سیگٹاں اے تے تمباکو دی پراڈکٹ دے یونٹس دی مارکیٹ وچ فروخت دا حجم (29)

8.2 سویڈن (اسنس تے پاؤجز)

سیگٹ پین دی تعداد اسنس دا & وار، نکوٹین پاؤجز دا & وار ورتن (%)

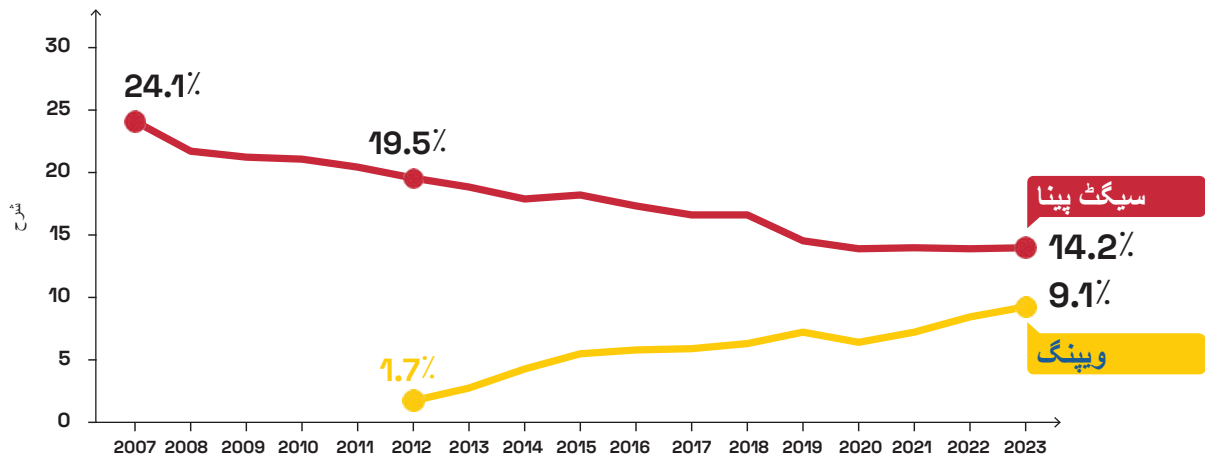

تصویر 8: حوالہ۔ سویڈن دے ادارہ شماریات تون اعدادوشمار

Fagerström تے سویڈن دی پبلک ہیلتھ ایجنسی دے اکٹھ تون بنائیاں گئیاں اعدادوشمار۔ (30, 31)

8.3 برطانیہ

UK وچ سیگٹ پینا بمقابلہ ویننگ

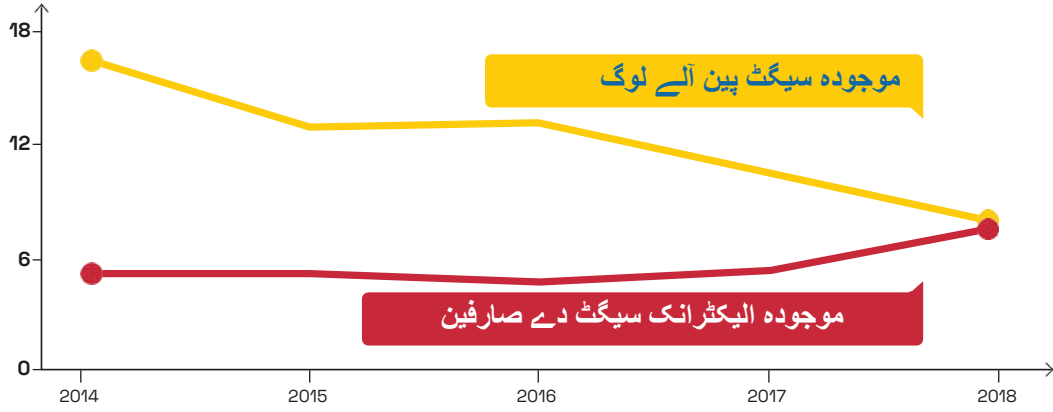

تصویر 9: UK وچ سیگٹ پین دے پھیلن وچ گھٹا تے ویننگ دے پھیلن وچ وادھا

اوہ گراف جیہڑا برطانیہ وچ 2022 تیکر ویب ورتن آلے لوکاں دی شرح بمقابلہ سیگٹ پین آلے لوکاں دی شرح نوں دکھاندی اے۔

حوالیاں دے موازنے دی بنیاد تے اعدادوشمار (32, 33, 34, 35)

8.4 امریکہ

تصویر 01: 18-24 سال دی عمر آلی بالغان دی شرح جیہڑے موجودہ طور تے سیگٹ پیندے نیں* یا جیہڑے موجودہ طور تے الیکٹرانک سیگٹ ورتدے نیں، + سال دی حساب نال — نیشنل ہیلتھ انٹرویو سروے، امریکہ، 2014-2018 § (36)

8.5 پاکستان / بھارت / بنگلا دیش

اعداد و شمار دیے مطابق، پاکستان وچ 23.9 ملین لوک (19.1%) باقاعدگی نال سیگٹ پیندے نیں۔ تقریباً 6.2% آبادی ویننگ یا ای سیگٹاں ورتدے نیں، جدوں کہ 15.9 ملین (12.4%) لوک نوسوار دی صورت وچ دھوئیں توں بغیر تمباکو (SLT) ورتدے نیں۔ (37)

ٹیبل 7:

پاکستان، بھارت اے بنگلا دیش وچ تمباکو آلیاں پراڈکٹس نوں ورتنا (37)

ملک	تمباکو	دھوئیں توں بغیر تمباکو	ویننگ دا پھیلاؤ
پاکستان	23.9 ملین (19.1%)	15.6 ملین (12.4%)	6.2%
بھارت	99.5 ملین (10.7%)	199.4 ملین (21.4%)	0.02%
بنگلا دیش	19.2 ملین (18.2%)	22 ملین (20.6%)	0.2%

باب 9

جے اسی لاکھاں جاناں بچاؤنا چاہندے آں تاں اقدامات دی لوڑ اے

9.1 سستی نوں ہنئے بھجاؤ اتے جاناں بچاؤ۔ WHO نوں صحت لئی کم کرنا ضروری اے

THR تیکر پہنچ نوں ودھاؤن نال بچائیاں جاؤن آلیاں جاناں دی تعداد کافی اے اتے ممکنہ طور تے ماڑا ای ہر صحت دی دوجی مداخلت آلیاں حکومتاں وچوں کوئی اک لاگو کر سکتی اے۔ صرف چار ملکاں وچ جنہاں دی اسی تحقیق کیتی اے، اوبیناں وچ مجموعی 6.2 ملین جاناں نوں ثابت شدہ THR طریقیاں نال بچایا جا سکدا اے جیہڑے کہ پہلاں توں ای پوری دنیا وچ کم کر رہے نیں۔

جے وڈے پیمانے دی مداخلت نوں لاگو کیتا جاوے تاں ہور کافی غیر طبیعی موتاں بچ جان گئیاں (ٹیبل 6 ویکھو)۔ ہر موت دی روک تھام نال، ہماری اتے تکلیف وچ گھٹاؤ دیے لحاظ نال وی کافی فیڈے ہون گے۔

صحت دی پالیسی دا عام اکھاں اے کہ: ”جے تہاڈے ہتھ وچ کجھ ہوئے تے بچاؤنا تہاڈی اخلاقی ذمہ واری اے۔“ ایہہ تحقیق فیڈیاں دیے اوس پیمانے نوں ظاہر کردی اے جے پہلاں توں موجود ٹیکنالوجیز دی دستیابی نوں ہور وڈے پیمانے تے پھیلایا جاوے۔ ایس گل دا دھیان رکھو: اگلیاں پنج دہائیاں وچ THR پراڈکٹس ابھردے ہوئے سیگنٹاں دی تھان لے کے ہور ودھ پہنچ وچ اتے موثر ہو جاؤں گئیاں۔ اوہ ذخیرہ کرن دیے قابل اتے ڈیجیٹل طور تے دستیاب ہون دیے نال ثقافتی طور تے مناسب رویے دی معاونت نال جڑ جان گئیاں۔ ایس توں ساڈے تخمینیاں نوں ممکنہ حد تیکر گھٹ اندازہ لایا جا سکدا اے۔

پاناما وچ COP10 وچ حصہ لین آئے رکن ملکاں نوں تمباکو تے قابو پاؤن دیے دوچے پہلوواں دی تکمیل لئی، نقصان وچ گھٹاؤ دی صلاحیت نوں مکمل طور تے لاگو کرن لئی کم کرنا چاہیدا اے۔ آخر کار، نقصان وچ گھٹاؤ، تمباکو تے قابو پاؤن دی

تعریف دا حصہ اے جیڈاں کہ FCTC وچ بیان کیتا گیا اے۔ ایس لئی THR نوں اک پاسے لاؤن، پابندی لاؤن، حد توں ودھ ریگولیت کرن اتے تہمت لاؤن دیے منصوبیاں نوں تبدیل کرن دی لوڑ ہووے گی، جیڈاں کہ COP10 لئی تیار کیتی گئی WHO دی اپنی دستاویزاں وچ بیان کیتا گیا اے۔ (38)

WHO نوں جوابدہ ہونا چاہیدا اے اتے اوبیناں دی پالیسی سازی دیے عمل نوں شفاف بنانا چاہیدا اے تاں جے خودمختار ملکاں اتے انفرادی حقان نوں معروض نہ کیتا جا سکے۔ ایہہ اک حقیقی خطرہ اے کہ WHO FCTC دی ماڑی جانچ پڑتال اتے جوابدہی ایداں دی پالیسیاں نوں اپناؤن دا کارن بن سکتی اے جیہڑی لوکاں دی صحت نوں نقصان پہنچان۔ (39)

9.2 حکومتاں نوں جاناں بچاؤن لئی کوششاں دی قیادت کرنی چاہیدی

THR دی خوبصورتی ایہہ اے کہ جدت، مارکیٹنگ اے تقسیم دے قابل ذکر خرچہ نجی شعبے راہیں چکے جاندے نیں۔ حکومت نوں نکوٹین دی پراڈکٹس نوں صحت نوں لاحق خطریاں دے تناسب نال ریگولیت کرنا چاہیدا اے اے ایذاں دے طریقیاں نال جیہڑے ودھ تون ودھ فیدے اے صحت مند انتخاب نوں ممکن حد تیکر سوکھا بناؤن۔ THR پراڈکٹس دے مقابلے آگ پھڑن آلیاں خطرناک شیواں تے ٹیکس نوں خاصی حد تیکر ودھاونا چاہیدا اے۔ مارکیٹنگ تے پابندیاں اے تنبیہاں نوں بالغاں اے بالوں آگ پھڑن آلیاں شیواں نوں ورتن دی حوصلہ شکنی کرنی چاہیدی اے، پر تمباکو دے بالغ صارفین نوں فیدیاں بارے جانکاری دینی چاہیدی اے۔ آگ پھڑن آلیاں شیواں اے دھوئیں تون بغیر زہریلی پراڈکٹس تیکر پہنچ نوں سختی نال محدود کرنا چاہیدا اے، پر THR پراڈکٹس تیکر پہنچ بالغاں لئی وسیع پیمانے تے دستیاب ہونی چاہیدی اے۔

ایہہ طریقہ کار جنہاں چاروں ملکاں وچ تحقیق کیتی گئی اوہناں وچ WHO سفارشاں اے موجودہ طریقیاں تون متصادم اے۔ ایس نوں تمباکو تون متعلق ہماری اے غیر طبی موت تون بچاؤن ول توجہ دین تے بدلنا چاہیدا اے۔
جاناں بچاؤن لئی خلاصہ۔

9.3 THR لئی فزیشن قیادت اہمیت دی حامل اے: عقیدے، طریقیاں اے وچاراں لئی توجہ چاہیدی ہوندی اے

تمباکو تے قابو پاؤن دے مڈھلے سالوں وچ فزیشنز نے قیادت کیتی۔ اوہ مڈھلے گروہاں دے زیر اثر سن جنہاں نے ایہہ ظاہر کیتا کہ سیگٹ پینا جان لیوا اے۔ (40) اوہناں نے اوہناں رپورٹس (41, 42) نوں متحرک بنایا جیدے کارن حکومت دیاں پھلیاں کارروائیاں ہوئیاں۔ جدوں ایک وار اوہناں نوں ثبوت دی سمجھ آ جاندی اے تاں اوہ تیزی نال اے وڈی تعداد وچ چھڈدے نیں۔ اوہناں نے روک تھام دیاں خدمات نوں اپنے مریضاں لئی شروع کیتا، اے اوہ سیگٹ شکاؤن لئی صحت عامہ دیاں پالیسیز نوں بناؤن دا کارن بنے۔

ہن اوہ ویلہ اے کہ THR نے اک برابر توجہ دتی جاوے۔ فزیشنز سیگٹ پین دے خاتمے اے تمباکو تون متعلق ہماری، معذوری اے موت نوں گھٹ کرن وچ ساریاں تون آگے ہو سکدے نیں۔ جے اوہناں نوں اپنے مریضاں نال نقصان گھٹاؤن دیاں حکمت عملیاں بارے گل کرن دی حوصلہ افزائی کیتی جاوے۔ ایس نوں غلط جانکاری دی وڈے پیمانے تے درستگی راہیں شروع کرن دی لوڑ اے جیدے کارن 16 ملکاں وچ 77% فزیشنز دا غلط خیال اے کہ نکوٹین پھیپھڑیاں دے کینسر دا کارن بندی اے۔ (23) اے اوہناں فزیشنز تیکر ودھان دی لوڑ اے جیہڑے سرجن جنرل اے فزیشنز دے رائل کالج وچ اوہناں دے اک برابر اثراں دی رپورٹس تیار کر رہے نیں۔ ایہناں نوں ملکی سطح تے مخصوص ہون اے ملکی حقیقتاں تے توجہ دین دی لوڑ اے۔

ایس تون علاوہ اوہناں دے مریضاں نوں THR دے فیدیاں دے موجودہ ثبوت دین لئی، اوہناں نوں اپنے مریضاں نوں دسن بارے ہور مستقل مزاج رہن دی لوڑ اے جیہڑے کہ سیگٹ پیندے نیں، چھڈنا چاہندے نیں یا گھٹ پیندے نیں۔

کئی دہائیاں تون، وبائی مرضاں دے ماہراں نے سیگٹ پین اے اہم نتیجیاں لئی خوراک دے ردعمل دے مضبوط تعلقات بارے لکھیا اے۔ ایس کم نوں حال ای وچ IHME دے اک اہم جائزے وچ اپ ڈیٹ کیتا گیا سی۔ (16) ایہہ سیگٹ پین اے اوہناں لوکاں دے وچکار موتاں دی شرح وچ پنج تون ست گنا فرق دکھاندا اے جیہڑے اک دن وچ پنج یا اوس تون گھٹ سیگٹ پیندے نیں اے اوہناں لوکاں دے مقابلے جیہڑے اک دن وچ 20-30 سیگٹ پیندے نیں۔ ایہہ تعلقات پھیپھڑیاں دے

کینسر، تپ دق (TB)، لہو دی فراہمی وچ گھاٹ تون متعلقہ دل دی ہماری (IHD) اے ساه وچ رکاوٹ دی پرانی ہماری (COPD) لئی منعقد کیتے گئے۔ اوہ سختی نال مشورہ دیندے نیں کہ جے سیگٹ پین آے لوکاں نوں روزانہ سیگٹ پین نوں گھٹ کرن دی ترغیب دتی جاوے تاں اوہ تمباکو تون متعلق صحت دے نتیجیاں وچ خاطر خواہ گھٹاؤن دیکھن گے۔ گھٹ کرن دے فیدیاں دا حجم ایس گل تون متعلق اے کہ لوکاں نے کئی دیر تیکر سیگٹ پیتی اے اے کپڑی سطح تے اے، پر ایہہ ہر عمر وچ انفرادی ہو سکدا اے۔

ایس تون علاوہ، Jha et al نے ایہہ ظاہر کیتا کہ چھڈن نال جیہڑے لوک 60 سال دی عمر وچ ہوون آے ہون، اوہناں دی متوقع عمر ودھدی اے۔ (44) دوچے لفظاں وچ، جے صحت نوں چنگا بنانا مقصد اے تاں چھڈن وچ اے وی دیر نئیں ہوئی۔ ساڈے کول THR پراڈکٹس تے منتقل ہون آے لوکاں لئی برابر دا ڈیٹا نئیں اے پر نتیجیاں دے بائیو مارکر نوں ورتن تون متعلق ابھردے ہوئے ڈیٹا دسدے نیں کہ سیگٹ پین آے لوکاں دے منتقل ہون دے نال ای کئی کینسر، دل، اے پھیپھڑیاں دی بیماریاں گھٹ جاون گئیاں۔ (45)

ایہناں انسائٹس دے دوہرے ورتارے بارے موجودہ بحثاں دے اثرات ہونڈے نیں۔ کیسے وی دوہرے ورتارے وچ گھٹ سیگٹ پینا شامل ہو سکدا اے۔ جیہڑا کہ سیگٹ پین آے لوکاں دی غیر طبی موت دے خطرے نوں گھٹ کر دے گا۔ ایس نکتے نوں وسعت دین دی لوڑ اے۔

9.4 THR دی آواز فیصلہ کن ہو سکتی اے

چھاتی دے کینسر اے HIV/AIDS توں سکھن لئی بہتا کجھ اے۔ دوواں صورتاں وچ ایہہ مریض اے وکیل سن جنہاں نے "ساڈے بغیر، ساڈے بارے کجھ نہیں" دے بینر تھلے جنگیاں پالیسیاں لئی ریلی کڈی۔ مریضاں دے منظم گروپس، اینٹی ریٹرو وائرلز دے ووکل صارفین اے ہماری وچ مبتلا لوکاں دے بیلیاں نے ایداز دی تحریکاں تیار کیتیاں نہیں جیہڑیاں اوہناں دیاں حیاتیاں نے اثر انداز ہون آلیاں پالیسیاں نے بحث کرن ویلے اوہناں دی گل نوں سنن دا مطالبہ کردیاں نہیں۔ اے اوہناں نے ایس نوں حاصل کر لیا اے۔

جدوں کہ اسی نویں نکوٹین دے صارف دے گروپاں نوں تیار کر رہے آں، اوہ اے تیکر اثر نال اک تحریک وچ شامل نہیں ہوئے نہیں۔ ایس تحقیق دے مطابق، تمباکو توں ہون آلیاں موتاں جنہاں نوں روکیا جا سکدا اے، اوہناں نے جانن پاؤں لئی اوہناں دی وکالت اک انتہائی ضروری عنصر اے۔

9.5 صنعت نوں LMICs وچ THR تیکر پہنچ دین اے THR پراڈکٹس واسطے طبی لائسنس لین لئی کجھ ہور کرنا چاہیدا اے

اسی پہلاں ایس حقیقت دا خاکہ پیش کیتا سی کہ زیادہ تر کمپنیاں اپنی فروخت، مارکیٹنگ اے ایتھے تیکر کہ تحقیق لئی ودھ آمدن آئے ملکاں نے توجہ دیندیاں نہیں اے اے تیکر LMICs وچ، جتھے 80% سیگٹ پین آئے لوکیں رہندے نہیں، اوتھے ضروری توجہ نہیں دتی گئی۔ ایہہ ہولی ہولی تبدیل ہو رہیا اے، پر بہتا ودھ کرن دی لوڑ اے۔

کجھ نوں چھڈ کے، تمباکو دی صنعت نے THR دی اوہ پراڈکٹس تیار نہیں کیتیاں نہیں جیہڑیاں طبی لائسنسنگ دے ضابطیاں نے پورا لہندیاں ہون۔ (ماسوائے امپیریل اے BAT)۔ (46, 47) ایہدی لوڑ دو کارناں توں اے۔ فزیشنز نوں طبی طور نے منظور شدہ اوہ پراڈکٹس دتیاں جان جنہاں نوں اوہ اپنی طبی سیٹنگز نے ورت سکن۔ ایس دے "بالو" اثر وسیع پیمانے نے اثرات پھیلا سکدے نہیں کہ کیداز فزیشنز طبی

سیٹنگز توں باہر THR دی ساریاں قسماں دی حمایت کردے نہیں اے سیگٹ پین آئے لوکاں نوں ایہہ یقین دہانی کراندے نہیں کہ ایداز دی پراڈکٹس بہتی گھٹ نقصان دہ اے موثر نہیں۔ ایہہ اکواک THR پالیسی وی اے جیدے نے روایتی علمی مخالفین اے THR دے حامیاں نوں متفق ہون دی لوڑ اے۔ (58)

لکھاری بارے

رپورٹ بارے کیسے قسم دی بوجھ گچھ ڈاکٹر ڈیریگ یاک نوں ten.stlusnochtlaehlabolg@kered تے بھیجی جا سکتی اے

ڈاکٹر ڈیریگ یاک DR. DEREK YACH (پراجیکٹ رہنما) - امریکہ، جنوبی افریقہ

ڈاکٹر یاک صحت دی عالمی تنظیم اے PepsiCo دے سابقہ ملازم ہیں۔

اوپنیاں نے اپنی MBChB کیپ ٹاؤن دی یونیورسٹی توں 1979 وچ اے اپنی MPH صحت عامہ دے جانز ہاپکینز سکول توں 1985 وچ حاصل کیتی۔ اوپنیاں نے 2007 وچ، جواچ ٹاؤن یونیورسٹی توں اعزازی DSc حاصل کیتی۔

یارک ہورن نے کئی سالان تیکر جنوبی افریقہ وچ اہم وبائی مرضاں دے ملکی کماں وچ قیادت کیتی۔ یاک ہورن نے فیر ڈائریکٹر جنرل گرو ہارلیم برنڈ لینڈ دے تحت کابینہ ڈائریکٹر دے طور تے خدمات دتیاں جتھے اوپنیاں نے WHO دے تمباکو تے قابو پاؤن دے فریم ورک کنونشن اے خوراک اے جسمانی سرگرمی توں متعلق عالمی حکمت عملی تے کم کیتا۔ PepsiCo وچ صحت اے زراعت دی عالمی پالیسی (Policy Global Health and Agriculture) دے SVP بنن توں پہلاں اوپنیاں نے پبلک ہیلتھ دے ییل سکول اے فیر راک فیلر فاؤنڈیشن وچ عالمی صحت دی قیادت کیتی۔ نیویارک وچ روک تھام لئی وائلٹی انسٹی ٹیوٹ نوں 5 سال تیکر ترقی دین اے اوپدی قیادت کرن توں بعد، اوپنیاں نے سموک فری ورلڈ لئی فاؤنڈیشن دی بنیاد رکھی اے اوس دی قیادت کیتی۔ موجودہ طور تے یارک اک عالمی صحت دے آزاد مشاورت کار نیں جیہڑے سیگٹ پین دے خاتمہ، دماغی صحت لئی معاونت اے صحت مند غذا نوں فروغ دین تے توجہ دے رہے نیں۔ اوپنیاں نے ورلڈ اکنامک فورم، کلنٹن گلوبل اینیشیٹو، اے ویلکم ٹرسٹ دے مشاورتی بورڈز وچ خدمات دتیاں۔ (49)

ڈاکٹر ڈیلن ہیومن (DELON HUMAN) - جنوبی افریقہ، فرانس

ڈاکٹر ڈیلن ہیومن اک ماہر فیملی فزیشن، عالمی صحت دے وکیل، شائع شدہ لکھاری، عالمی اسپیکر اے نگہداشت صحت دے کنسلٹنٹ نیں جیہڑے کہ عالمی صحت دی حکمت عملی، نقصان گھٹاؤن اے صحت توں متعلق رابطے وچ مہارت رکھدے نیں۔ اوہ ورلڈ میڈیکل ایسوسی ایشن، انٹرنیشنل فوڈ اینڈ بیوریج الاٹنس دے سابق سیکرٹری جنرل اے افریقن ہام ریڈکشن الاٹنس (AHRA) دے شریک بانی نیں۔ اوپنیاں نے عالمی صحت عامہ دیاں حکمت عملیاں تے WHO دے تین ڈائریکٹر جنرل لئی اے اقوام متحدہ دے سیکرٹری جنرل لئی مشیر دے طور تے کم کیتا اے۔

ڈاکٹر ایس عباس رضا (S. ABBAS RAZA) - پاکستان

ڈاکٹر رضا ایس ویلے 2004 توں پاکستان وچ شوکت خانم ہسپتال اے ریسرچ سنٹر اے لاہور، پاکستان وچ نیشنل ڈیفنس ہسپتال وچ کنسلٹنٹ اینڈو کرائنولوجسٹ نیں۔ اوپنیاں نے علامہ اقبال میڈیکل کالج، لاہور توں اپنی میڈیکل دی ڈگری حاصل کیتی، اے اٹلانٹک سٹی میڈیکل سینٹر، USA، NJ وچ چیف میڈیکل ریڈیڈنٹ رہے۔ شوگر، اینڈو کرائنولوجی اے میٹابولزم وچ فیلوشپ، ویکونسن دی یونیورسٹی، میڈیسن، USA توں مکمل کیتی سی۔ ڈاکٹر رضا انٹرنل میڈیسن اے اینڈو کرائنولوجی، شوگر اے میٹابولزم وچ امریکن بورڈ توں تصدیق شدہ نیں۔

اوپنیاں نے اپنے پورے کیریئر وچ شوگر اے اینڈو کرائنولوجی تے وڈے پیمانے تے پیش کش کیتی اے ایس شعبے وچ اوپنیاں دی شراکت دے اعتراف وچ کئی ایوارڈز حاصل کر چکے نیں۔ اوپنیاں نوں طب دے شعبے وچ خدمات لئی صدر پاکستان نے تمغہ امتیاز توں نوازا اے۔

ڈاکٹر رضا اینڈو کرائنولوجی دی انٹرنیشنل سوسائٹی دے (2004 توں) ایگزیکٹو رکن اے (2022-2024) وچ صدر نیں، پاکستان اینڈو کرائن سوسائٹی (PES)، اینڈو کرائن سوسائٹیز دی ساؤتھ ایشین فیڈریشن (SAFES) اے امریکن ایسوسی ایشن دے پاکستان چیپٹر دے سابق صدر نیں۔ اوہ ایس توں پہلاں کلینیکل اینڈو کرائنولوجسٹ دی امریکن ایسوسی ایشن (AACE) (2003-2004) دے بورڈ دے ڈائریکٹرز وچ وی سن۔

ڈاکٹر گینٹاؤٹس (GINTAUTAS) - یوزاس کینترا (YUOZAS KENTRA) - قازقستان

ڈاکٹر کینترا دل دے مرضاں دے اک ماہر اے کونسل دے ڈپٹی چیئرمین اے ڈینساؤلک ULL دی ماہر کونسل دے رکن نیں، جیہڑی کہ قازقستان دی ہارم ریڈکشن ایسوسی ایشن اے، جیہڑی غیر متعدی بیماریاں وچ نقصان گھٹاؤن نوں ادارہ جاتی بناؤن دے توجہ دیندی اے۔

ڈاکٹر التمش محمود (ALTAMASH MAHMOOD) - بنگلا دیش

ڈاکٹر محمود بنگلہ دیش توں ڈینٹسٹ اے صحت عامہ دے محقق نیں۔ اوہناں نے ڈھاکہ یونیورسٹی توں تعلیم حاصل کیتی اے پریونٹیو اینڈ سوشل میڈیسن دی نیشنل انسٹی ٹیوٹ، ڈھاکہ، بنگلہ دیش توں صحت عامہ وچ ماسٹرز کیتا۔ اوہ تمباکو توں نقصان گھٹاؤن وچ چنگی مہارت رکھدے نیں اے اوہناں نے فریقان دی ودھ توں ودھ شمولیت دی وکالت کیتی اے، خاص طور تے صارفین اے مریض دے نمائندہ گروپاں نال۔

ڈاکٹر کوزی لیٹ لیپ (KGOSI LETLAPE) - جنوبی افریقہ

ڈاکٹر کوزی لیٹ لیپ جنوبی افریقہ توں نگاہ دے مرضاں دے ماہر نیں، اے ایس ویلے افریقہ ہارم ریڈکشن الائنس (AHRA) دے بانی رکن نیں، جیہڑے کہ ہیلتھ پروفیشنز کونسل دے سابق صدر اے جنوبی افریقہ دے میڈیکل اینڈ ڈینٹل بورڈ دے چیئرمین نیں۔ اوہ افریقہ میڈیکل ایسوسی ایشن دے موجودہ صدر اے افریقہ دی میڈیکل کونسلز دی ایسوسی ایشن دے صدر نیں۔ اوہ ساؤتھ افریقن میڈیکل ایسوسی ایشن (SAMA) دے بورڈ دے سابقہ چیئرمین اے ڈاکٹر اے دی عالمی نمائندہ تنظیم، ورلڈ میڈیکل ایسوسی ایشن (WMA) دے سابقہ صدر وی رہ چکے نیں۔ اوہناں نوں اپریل 1988 وچ جنوبی افریقہ دے سرجنز دے کالج دے فیلو دے طور تے اے مئی 1988 وچ نگاہ دے مرضاں لئی ایڈنبرگ دے سرجنز دے رائل کالج دے فیلو دے طور تے داخلہ ملیا۔ اوہناں نوں ساؤتھ فیلڈ، جنوبی افریقہ وچ نگاہ دے مرضاں دے ماہر دی حیثیت نال اہل ہون آئے پہلے سیاہ فام افریقی ہون دا اعزاز حاصل اے اے WMA دے صدر بنن آئے پہلے شخص نیں۔

عالمی سطح تے، ڈاکٹر لیٹ لیپ کئی رولیاں - طبی تحقیق دی اخلاقیات توں لے کے نگہداشت صحت دے نظام اے FCTC تیکر دی پالیسی وچ قریبی طور تے شامل رہے نیں۔ پچھلی دہائی دے وچکار، اوہناں نے نقصان گھٹاؤن دی پالیسی اے سائنس تے توجہ دینی شروع کیتی اے۔ اوہ قیادت، وکالت اے پالیسی دی انسائٹ دی اعلیٰ، عالمی سطح دیاں مہارتاں نوں منظر تے لیاندے نیں۔

پروفیسر سلیمان شیمونگ رتیمائے - جنوبی افریقہ

پروفیسر سلیمان شیمونگ رتیمائے لمپوبو دی یونیورسٹی (پریٹوریہ میں میڈونسا کیمپس) وچ شعبہ نفسیات دے سابق سربراہ نیں۔ اوہناں نوں بالائے دی نفسیات، مزاج دی خرابی اے نیشے دی دوائی وچ خصوصی دلچسپی اے۔ اوہ 1995 توں 2005 تیکر جنوبی افریقہ دی سینٹرل ڈرگ اتھارٹی دے ڈپٹی چیئرمین اے چیئرمین دے طور تے خدمات دے چکے نیں۔ اوہ موجودہ طور تے UCLA مادے نوں ورتن دے پروگرام نال تعاون تے مبنی تحقیق وچ شامل نیں تاں جے جنوبی افریقہ وچ SANCA کلینکس دے کاؤنسلرز لئی ادراکی روئے تے مبنی تھیراپی نوں چنگا بنایا جا سکے۔ اوہ ICAA (الکوحل اے منشیات دی عاکمی کونسل) دے بورڈ رکن نیں اے جنوبی افریقہ دے ہیلتھ پروفیشنز دی صحت دی کمیٹی وچ فزیشنز دی صحت دی انتظامیہ وچ مدد دین لئی کم کر رہے نیں۔ اوہ موجودہ طور تے لمپوبو دی یونیورسٹی دی ہیلتھ سائنسز فکلیٹی دے عارضی ایگزیکٹو ڈین نیں۔ موجودہ مشغولیت وچ نشہ کرن توں متعلق بندوبست لئی پالیسی اے پروٹوکول بناؤن دی کوشش شامل اے۔ اوہناں نوں 2010 - 2007 دے وچکار تین سال دے عرصے لئی جنوبی افریقہ دی میڈیکل ریسرچ کونسل دا ڈپٹی چیئر تعینات کیتا گیا، اے اوہناں نے نفسیات دے کالج دے رکن دے طور تے تیجی واری لئی وی کم کیتا۔ اوہ تھلے دتیاں تنظیمیں دے رکن نیں، سمیت جنوبی افریقہ دے سائیکاٹرسٹس سوسائٹی، • جنوبی افریقہ دی ہیلتھ پروفیشنل کونسل، الکوحل اے منشیات دی عالمی کونسل، ورلڈ سائیکاٹرسٹس ایسوسی ایشن اے سوشل سائیکاٹرسٹس لئی ورلڈ ایسوسی ایشن۔

پروفیسر رکارڈو پولوسا (RICCARDO POLOSA) - اٹلی

رکارڈو پولوسا، کتانیہ دی یونیورسٹی وچ انٹرنل میڈیسن دے مکمل پروفیسر اے نقصان گھٹاؤن وچ تیزی لئی ایکسلینس دے مرکز دے بانی نیں۔ رکارڈو پولوسا کتانیہ دی یونیورسٹی وچ نقصان گھٹاؤن وچ تیزی لئی ایکسلینس دے مرکز دے بانی نیں۔ ساہ دے فزیشن، کلینکل ایمینوکالوجسٹ، الرجسٹ اے ریمینٹولوجسٹ دے طور تے کتانیہ دی یونیورسٹی وچ انٹرنل میڈیسن دے ماہر کردار نال انٹرنل میڈسن دے مکمل پروفیسر نیں، پولوسا کتانیہ دی یونیورسٹی وچ تمباکو ریسرچ لئی مرکز دے بانی وی نیں، جتھے معاہدے تے رکھیا تحقیقی عملہ ہائی پروفائل کلینکل اے روپے تے مبنی تحقیق منعقد کردا اے۔

اوپنن دی تعلیمی تحقیق دی توجہ تاریخی طور تے سوچ دے میکنز دی جانچ پڑتال، ہماری دی سرگرمی دے بائیو مارکرز، ساہ دی دوائی دے شعبے وچ نوول دوائی تے مخصوص ایجاد (دمہ، COPD، رینائٹس) اے کلینکل ایمینوکالوجی (الرجی اے آٹو ایمیون دیاں بیماریاں) دے آلے دوائی دے روپے اے۔ ایہہ EU فنڈڈ بین یورپین وڈے ریسرچ کنسورشیا وچ اوپنن دی گروپ تحقیق وی شمولیت تے مک گئی۔

ایس توں باوجود، پچھلے 15 سالوں توں، اوپنن دی تحقیق دی مرکزی دلچسپی ترقی کردے ہوئے تمباکو توں متعلقہ بیماریاں، سیگٹ پین توں بچن اے روک تھام، تمباکو توں نقصان گھٹاؤن اے ای ویپر دیاں پراڈکٹس ول منتقل ہوئی اے۔ ہور خصوصی طور تے، اوہ ای سیگٹاں دے روپے، کلینکل، فزیولوجکل اے ٹاکسیکالوجیکل جائزے وچ 10 سال تیکر مشغول رہے نیں۔ دنیا وچ ای سیگٹاں (ECLAT تحقیق) دی تاثیر اے برداشت بارے پہلی RCT دی PI، اوہ حالیہ بلیومیٹرک ریسرچ دے مطابق ای سیگٹاں دے شعبے وچ ساریاں نوں ودھ لکھن آلے لکھاری نیں۔ اوپنن نے پوری دنیا توں سیگٹ پین توں روک تھام دے ماہراں، کلینکل سائکاترسٹس، تجربہ کار ویپرز، ایپی ڈیمینولوجسٹس، بائیو اسٹیٹسٹیشنز، کیمسٹس، ٹیکسیکالوجسٹس اے بائیولوجسٹس نال درجنا ریسرچ اسٹڈیز بنایاں اے منعقد کیتیاں نیں۔

اوہ LIAF دی سائنٹفک کمیٹی (ایٹلین اینٹی سموکنگ لیگ) اے INNCO (انٹرنیشنل نکوٹین کنزیم آرگنائزیشن) دے رکن نیں۔ الیکٹرانک سیگٹاں اے ای لیکوڈز لئی ایٹلین ورکنگ گروپ دے پہلاں توں ملکی رابطہ کار نیں، اسٹینڈرائزیشن لئی یورپی کمیٹی (CEN/TC 437) دے اندر الیکٹرانک سیگٹاں دے پھیلن لئی تقاضیاں اے ٹیسٹ دے طریقہ کاراں لئی یورپی ورکنگ گروپ دے گورنر وی منتخب رہے نیں۔ (50)

پروفیسر میہیلا ریسکو (MIHAELA RĂESCU) - رومانیہ

پروفیسر میہیلا ریسکو (ڈینٹسٹ) 2003 توں بخارست، رومانیہ وچ "ٹیٹو مایوریسکو" یونیورسٹی دی ڈینٹل میڈیسن دی فیکلٹی وچ منہ اے دندان دا تحفظ سکھاندے نیں اے 2015 توں ساری حیاتی لئی پروفیسر نیں، ایس توں علاوہ سرگرم پریکٹیشنر اے ماہر ڈاکٹر دے، ڈاکٹر ریسکو نے بہتی زیادہ تحقیقات اے پبلیکیشنز دی لکھاری اے معاون لکھاری رہے نیں اے کئی پروفیشنل کانفرنسز وچ گیسٹ اسپیکر رہے نیں۔

ڈاکٹر اینڈرس ملٹن (ANDERS MILTON) - سویڈن

ڈاکٹر ملٹن نگہداشت صحت دے شعبے وچ مشاورت لئی ساریاں توں ودھ مطلوب، عوامی خدمت وچ بھرویں تجربہ دے حامل فزیشن نیں اے WMA دے سابقہ چئیر نیں۔ موجودہ طور تے ملٹن کنسلٹنگ دے مالک اے CEO نالے اسنس کمیشن دے موجودہ چئیر نیں۔ اوہ تین فاؤنڈیشنز دے بورڈ دے چئیرمین نیں جیہڑیاں کہ بالان اے نابالغ جواناں دی تعلیم واسطے اے لائف سائنس دے میدان وچ کئی منافع دی حامل کمپنیاں نال کم کردیاں نیں۔ ڈاکٹر ملٹن دی ریزم وچ گھٹ ویلے لئی سویڈش میڈیکل اسوسی ایشن (SMA) دے صدر اے CEO، اے سویڈش ریڈ کراس، پیپل اے ڈفینس فاؤنڈیشن اے پروفیشنل اسوسی ایشنز دی سویڈش کنفڈریشن (SACO) دے صدر دے طور تے کم کرنا وی شامل اے۔

پروفیسر کارل اولوف فیگرستروم (KARL-OLOV FAGERSTRÖM) - سویڈن

پروفیسر کارل اولوف فیگرستروم اک سائنکالوجسٹ اے نکوٹین اے تمباکو اے تحقیق لئی سوسائٹی (SRNT) دے بانی رکن نیں۔ اوہناں نوں تمباکو نے قابو پاؤں لئی اوہناں دے ے مثال کم پاروں 1999 وچ صحت دی عالمی تنظیم دے تمغے نال نوازا گیا سی۔ اوہ 2013 وچ تمباکو اے نکوٹین نے ریسرچ لئی سوسائٹی توں کلینیکل سائنس دے ایوارڈ دے وصول کنندہ سن۔ اوہ نکوٹین دی متبادی پراڈکٹس دے مڈھلے کماں دا حصہ رہے نیں اے اوہناں نے تمباکو توں بغیر پہلے نکوٹین ہاؤجز بنائے۔

ڈاکٹر ڈیاگو ویراستر (DIEGO VERRASTRO) - ارجنٹینا

ڈاکٹر ڈیاگو ویراستر ایمرجنسی میڈیسن، ڈھڈ دی معمولی کٹ آلی سرجری، الٹرا سونوگرافی اے مٹاپ وچ مہارت دے جنرل سرجن نیں۔ اوہ Latin، RELDAT - نقصان نال جڑے تمباکو نوں گھٹاؤں لئی امریکی نیٹ ورک دے ترجمان وی نیں۔ ایس کردار دے تحت، اوہناں نے دوچ ملکان سمیت UK، نیوزی لینڈ اے سویڈن ولوں دتیاں گئیاں مثالوں ول توجہ دلانے ہوئے، لاطینی امریکہ وچ نقصان گھٹاؤں دے معیاراں نے بہور بحث مباحثے کرن لئی اکھیا اے۔

پروفیسر ہینو اسٹور (HEINO STÖVER) - جرمنی

پروفیسر ہینو اسٹور جرمنی وچ سوشل سائنٹسٹ اے اپلائڈ سائنسز دی فرینکفرٹ یونیورسٹی دی صحت اے سوشل ورک دی فکلٹی وچ سوشل سائنٹیفک ایڈکشن ریسرچ دے پروفیسر نیں۔ اوہ 2009 توں ایڈکشن ریسرچ دے ادارے دے ڈائریکٹر نیں۔

ہینو اسٹور دیاں ریسرچ دے مرکزی شعبے اے پراجیکٹ ڈیولپمنٹ دیاں ماہرانہ صلاحیتاں ماڑے اے نظر انداز کیتے گئے گروپس لئی صحت دے فروغ، جیل وچ نگہداشت صحت اے متعلقہ صحت دے رولیاں، (خاص طور تے HIV/AIDS، ہیپاٹائٹس C، نشے اے انحصار، اے جنسی رولے) اے ای سیگناں دی صلاحیت وچ نیں۔

اوہناں دی عالمی ریسرچ اے ماہرانہ مشاورت وکو وکھ حوالیاں وچ، یورپی کمیشن، نشے اے جرم لئی اقوام متحدہ دے دفتر (UNODC) صحت دی عالمی تنظیم (WHO)، نشے اے نشہ کرن لئی یورپین مانیٹرنگ سینٹر (EMCDDA)، ریڈ کراس لئی عالمی کمیٹی (ICRC) اے اوپن سوسائٹی انسٹیٹیوٹ (OSI) لئی کنسلٹنٹ دے طور تے شامل نیں۔

ڈاکٹر انوپ مشرا (ANOOP MISRA) - بھارت

ڈاکٹر انوپ مشرا بھارتی اینڈو کرائنولوجسٹ اے بھارتی وزیر اعظم لئی سابقہ اعزازی فزیش نیں۔ اوہ ذیابیطس، مٹاپے، اے کولیسٹرول لئی فارٹس سینٹر (C-DOC) دے چئیرمین اے نیشنل ڈائٹیٹری اوبیسیٹی اے کولیسٹرول فاؤنڈیشن (NDOC) دے سربراہ نیں۔ روئل فری ہاسپٹل، UK وچ صحت دی عالمی تنظیم دے سابقہ فیلو، مشرا ہوریں ڈاکٹر B. C. رائے ایوارڈ دے وصول کنندہ نیں، جیہڑا کہ طبی زمرے وچ بھارت دا ساریاں توں وڈا ایوارڈ اے۔ بھارتی حکومت نے 2007 وچ بھارتی میڈیسن لئی اوہناں دیاں خدمات تے اوہناں نوں چوتھے ساریاں توں وڈے شہری اعزاز، پدما شری نال نوازا اے۔ (51)

ڈاکٹر ہرویا کمارو (HIROYA KUMAMARU) - جاپان

دل اے لہو دیاں نالیاں توں متعلق سرجن اے وائس ڈائریکٹر IOA انٹرنیشنل ہاسپٹل (جاپان) ہرویا کمارو کاواساکی، جاپان وچ AOI انٹرنیشنل ہاسپٹل دے وائس ڈائریکٹر نیں، اوہ ایس عہدے تے اپریل 2013 توں قابض نیں۔ اوہ، کیو یونیورسٹی وچ میڈیسن دے سکول توں تعلیم یافتہ نیں، کمارو ہوراں نے یورپ اے امریکہ دے ملکان وچوں دل اے لہو دیاں نالیاں توں متعلق سرجری وچ تعلیم حاصل کیتی۔ اوہناں دے پیشہ ورانہ تجربے وچ (جولائی 2008 توں مارچ 2013) وچ I.K. اکیہابارا کلینک دے ڈائریکٹر، (جولائی 2005 توں مارچ 2008) وچ کاواساکی میونسپل ہاسپٹل، کناگاوا وچ دل دی سرجری دے شعبہ دے چیف سرجن اے (اپریل 1996 توں جون 2005) وچ Pfizer جاپان وچ دل اے لہو دیاں نالیاں توں متعلق سینٹر میڈیکل ڈائریکٹر اے کلینیکل سائنسی امور دے گروپ لیڈر دے طور تے گزارا ہویا ویلا شامل اے۔

References

1. World Health Organization. Tobacco [Internet]. 2023 Jul 31 [cited 2023 Oct 8]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tobacco>
2. The International Commission to Reignite the Fight Against Smoking. Commission report: Reignite the fight against smoking [Internet]. 2021 Sep [cited 2023 Oct 8]. Available from: https://www.fightagainstmoking.org/wp-content/uploads/2021/10/Updated-Commission-Report_9.29.21.pdf
3. World Health Organization. WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000-2025 [Internet]. 2019 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/330221/9789240000032-eng.pdf?sequence=1>
4. Institute for Health Metrics and Evaluation. Smoking and tobacco [Internet]. 2019 [cited 2023 Oct 8]. Available from: <https://www.healthdata.org/research-analysis/health-risks-issues/smoking-and-tobacco-research-library>
5. Raj B, Bramhankar, M. Tobacco use among Indian states: Key findings from the latest demographic health survey 2019–2020. Tob Prev Cessat [serial online]. 2021 Mar 9 [cited 2023 Oct 15]; 7:19. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7942198/>
6. Wen H, Xie C, Shi F, et al. Trends in deaths attributable to smoking in China, Japan, United Kingdom, and United States from 1990 to 2019. Int J Public Health [serial online]. 2022 Sep 15 [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://www.ssph-journal.org/articles/10.3389/ijph.2022.1605147/full>
7. Institute for Health Metrics and Evaluation Health Data. Kazakhstan [Internet]. [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.healthdata.org/research-analysis/health-by-location/profiles/kazakhstan>
8. Institute for Health Metrics and Evaluation Health Data. South Africa [Internet]. [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.healthdata.org/research-analysis/health-by-location/profiles/south-africa>
9. World Health Organization. MPOWER [Internet]. 2023 Jul 31 [cited 2023 Oct 8]. Available from: <https://www.who.int/initiatives/mpower>
10. Cancer Center. What's driving the improvement in U.S. cancer survival rates? [Internet]. 2023 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.cancercenter.com/community/blog/2023/01/cancer-survival-rates-are-improving>
11. Levy DT, Tam J, Sanchez-Romero LM, et al. Public health implications of vaping in the USA: The smoking and vaping simulation model. Popul Health Metr. [serial online]. 2021 Apr [cited 2023 Oct 3]; 19. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33865410/>
12. Warner KE, Mendez D. E-cigarettes: Comparing the possible risks of increasing smoking initiation with the potential benefits of increasing smoking cessation. Nicotine Tob Res [serial online]. 2019 Jan [cited 2023 Oct 3]; 21:41-47. Available from: <https://academic.oup.com/ntr/article-abstract/21/1/41/4956222?redirectedFrom=fulltext>
13. Ramström L, Wikmans T. Mortality attributable to tobacco among men in Sweden and other European countries: An analysis of data in a WHO report. Tob Induc Dis [serial online]. 2014 Sep [cited 2023 Oct 3]; 12(1):14. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4154048/>
14. Lee PN, Fry JS, Gilliland S, et al. Estimating the reduction in US mortality if cigarettes were largely replaced by e-cigarettes. Arch Toxicol [serial online]. 2021 Oct [cited 2023 Oct 3]; 96(1):167-176. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8748352/>
15. Institute for Health Metrics and Evaluation. Global Burden of Disease (GBD) [Internet]. 2019 [cited 2023 Apr 21]. Available from: <https://www.healthdata.org/research-analysis/gbd>
16. Institute for Health Metrics and Evaluation Health Data. Global burden of disease 2020 [Internet]. 2020. cited 2023 Oct 15]. Available from: https://www.healthdata.org/sites/default/files/files/policy_report/2022/GBD%202020%20methods_smoking.pdf

17. GSTHR: Briefing Papers. The global state of tobacco harm reduction 2022: The right side of history. [Internet]. 2022 Nov [cited 2023 Oct 18]. Available from: <https://gsth.org/briefing-papers/the-global-state-of-tobacco-harm-reduction-2022-the-right-side-of-history/>
18. Philip Morris International. Smoke-free products in Japan and the U.K. help accelerate a decline in smoking rates – beyond that of Australia, where they are prescription-only [Internet]. 2023 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.pmi.com/our-transformation/smoke-free-products-in-japan-and-the-uk-help-accelerate-a-decline-in-smoking-rates-beyond-that-of-australia-where-they-are-prescription-only>
19. Manzar E, Zaidi AH, et al. Awareness and Perception of Nicotine Pouches and E-Cigarettes among Dental Students in Lahore. PJMHS [serial online]. 2021 December [cited 2023 Oct 3]; 15(12):3681-3686. Available from: https://tobaccocontrol.bmj.com/content/27/Suppl_1/s82
20. Etter JF, Stapleton JA. Nicotine replacement therapy for long-term smoking cessation: A meta-analysis. Tob Control [serial online]. 2006 Aug [cited 2023 Oct 15]; 15(4): 280-285. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2563611/>
21. Clarke E, Thompson K. Snus: a compelling harm reduction alternative to cigarettes. Harm Reduction Journal [serial online]. 2019 Nov [cited 2023 Oct 3]; 16:62. Available from: <https://harmreductionjournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12954-019-0335-1>
22. Jha P, Ramasundarahettige C. 21st-Century hazards of smoking and benefits of cessation in the United States. N Engl J Med [serial online]. 2013 Jan [cited 2023 Oct 3]; 368:341-350. Available from: <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/nejmsa1211128>
23. The Foundation for a Smoke Free World. Doctor's Survey [Internet]. 2023 July [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.smokefreeworld.org/doctorssurvey/>
24. World Health Organization. Lung cancer: Key facts. [Internet]. 2023 Jun 26. [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/lung-cancer>
25. Institute for Health Metrics and Evaluation Health Data. Bangladesh [Internet]. [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.healthdata.org/research-analysis/health-by-location/profiles/bangladesh>
26. Institute for Health Metrics and Evaluation Health Data. Pakistan [Internet]. [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.healthdata.org/research-analysis/health-by-location/profiles/pakistan>
27. Gladwell M. The tipping point: How little things can make a big difference. 2000. Abacus: London.
28. Global State of Tobacco Harm Reduction. Burning issues: The global state of tobacco harm reduction 2020 [Internet]. 2020. [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://gsth.org/resources/thr-reports/burning-issues-global-state-tobacco-harm-reduction-2020-executive-summary/102/en/>
29. PMI Science. Why did cigarette sales decline in Japan? [Internet]. 2022 Oct 13. [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://www.pmiscience.com/en/research/literature-reviews/why-did-cigarette-sales-decline-in-japan-/#:~:text=After%20the%20launch%20of%20the,decline%20from%202015%20to%202018>
30. Fagerstrom, K. The case of snus, presented at the 2nd Scientific Summit on Tobacco Harm Reduction [video online]. 2019 May. [cited 2023 Oct 15]. Available from: https://www.youtube.com/watch?v=04di61JuNY0&list=PLZ3g32cB_sM-hCNGH4QVNsXyYtgYhu2L-3S&index=10&t=68s
31. Public Health Agency of Sweden. Use of tobacco and nicotine products (self-reported) by age, gender and year, 2022. [Internet]. 2022 [cited 2023 Oct 15]. Available from: http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/A_Folkhalsodata/A_Folkhalsodata_B_HLV_aLevvanor_aagLevvanortobak/hlv1tobaald.px/
32. Action on Smoking and Health. Use of e-cigarettes (vapes) among adults in Great Britain [Internet]. 2023 Aug [cited 2023 Oct 8]. Available from: <https://ash.org.uk/uploads/Use-of-e-cigarettes-among-adults-in-Great-Britain-2023.pdf?v=1691058248>

33. Action on Smoking and Health. Smoking statistics: Cigarette smoking prevalence data (up to 2019 only) [Internet]. 2021 May [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://ash.org.uk/resources/view/smoking-statistics>
34. Action on Smoking and Health. Smoking statistics: Trends in smoking [Internet]. 2021 May [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://ash.org.uk/resources/view/smoking-statistics>
35. Smoking in England. Discover major findings relating to smoking in England [Internet]. 2023 Sep 6 [cited 2023 Oct 8]. Available from: <https://smokinginengland.info/graphs/top-line-findings>
36. Centres for Disease Control and Prevention. QuickStats: Percentage of adults aged 18-24 years who currently smoke cigarettes or who currently use electronic cigarettes by year – National Health Interview Survey, United States, 2014-2018 [Internet]. 2019 Oct [cited 2023 Oct 8]. Available from: <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/68/wr/mm6839a6.htm>
37. Gul F, Khan AA, Kazmi SNH, et al. Vaping, an emerging public health concern in Southeast Asia: A short communication. *Ann Med Surg (Lond)*. [serial online]. 2023 May [cited 2023 Oct 8]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10205234/>
38. GSTHR. The FCTC COP10 Agenda and supporting documents: Implications for the future of tobacco harm reduction [Internet]. 2023 Oct. [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://gsth.org/briefing-papers/the-fctc-cop10-agenda-and-supporting-documents-implications-for-the-future-of-tobacco-harm-reduction/>
39. Bates C. The Counterfactual: EU bureaucrats plotting to use WHO treaty to sideline European Parliament on tobacco harm reduction [Internet]. 2023 Oct 16. [cited 2023 Oct 18]. Available from: <https://clivebates.com/eu-bureaucrats-plotting-to-use-who-treaty-to-sideline-european-parliament-on-tobacco-harm-reduction/>
40. Doll R, Peto R, Boreham J, et al. Mortality in relation to smoking: 50 years' observations on male British doctors. *BMJ* [serial online]. 2004 Jun 24 [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://www.bmj.com/content/328/7455/1519>
41. Royal College of Physicians. Smoking and health [Internet]. 1962 [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://www.rcplondon.ac.uk/projects/outputs/smoking-and-health-1962>
42. Surgeon General. The 1964 report on smoking and health [Internet]. 1964 [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://profiles.nlm.nih.gov/spot-light/nn/feature/smoking>
43. Institute for Health Metrics and Evaluation Health Data. Global burden of disease 2020 [Internet]. 2020. cited 2023 Oct 15]. Available from: https://www.healthdata.org/sites/default/files/files/policy_report/2022/GBD%202020%20methods_smoking.pdf
44. Jha P, Ramasundarahettige C, Landsman V, et al. 21st-century hazards of smoking and benefits of cessation in the United States. *N Engl J Med* [serial online]. 2013 Jan 24. [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://www.nejm.org/doi/pdf/10.1056/NEJMsa1211128#:~:text=Life%20expectancy%20was%20shortened%20by,those%20who%20continued%20to%20smoke>
45. Yach D, Scherer G. Applications of biomarkers of exposure and biological effects in users of new generation tobacco and nicotine products: Tentative proposals. *Drug Testing and Analysis* [serial online]. 2023 Aug [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://analyticalsciencejournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/dta.3567>
46. CNW Group. Imperial Tobacco Canada is excited to launch a smoking cessation product. [Internet]. 2023 Oct 12. [cited 2023 Oct 3]. Available from: https://finance.yahoo.com/news/imperial-tobacco-canada-excited-launch-100000428.html?guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuYm-luZy5jb20v&guce_referrer_sig=AQAAA-IOE-PR7XcVOvroRTiL_KFJhcGVb3Lxjid_JdpG-jbDQJpIf-ZYaAMqMnSJ_XNZBD2cqil6GIAGHLx-jdo7yOLmCQgCQtL61f9DqxizQ5vDnRtt5iG8E-crSS4jqGZUWmeZSERvjLkgUGkw8AUltBTn-IOk1kVpnbqbiopHLSOUtv4kM&guc_consent_skip=1697379414
47. The Guardian. British American Tobacco e-cigarette wins UK medicine licence. [Internet]. 2016 Jan 4. [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.theguardian.com/society/2016/jan/04/british-american-tobacco-e-cigarette-wins-uk-med->

[icine-licence#:~:text=Britain's%20drug%20regulators%20have%20given,drug%20licence%20in%20the%20UK](#)

48. Benowitz NL, Warner KE, Myers ML, et al. How the FDA can improve public health – helping people stop smoking. N Engl J Med [serial online]. 2023 Apr 27. [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37092791/>
49. Wikipedia. Derek Yach [Internet]. 2022 Apr 27. [cited 2023 Oct 18]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Derek_Yach

50. Wikipedia. Riccardo Polosa [Internet]. 2023 Sep 27 [cited 2023 Oct 3]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Riccardo_Polosa
51. Wikipedia. Anoop Misra [Internet]. 2023 Sep 1 [cited 2023 Oct 3]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Anoop_Misra

Other sources consulted include:

- Action on Smoking and Health. ASH Fact sheet: Tobacco and the Developing World [Internet]. 2019 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://ash.org.uk/uploads/Tobacco-Developing-World.pdf>
- Bandi P, Asare S, et al. Relative Harm Perceptions of E-Cigarettes Versus Cigarettes, U.S. Adults, 2018–2020. American Journal of Preventative Medicine [serial online] 2022 Aug [cited 2023 Oct 3];63(2):186-194. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0749379722001775>
- Beard E, West R, et al. Association of prevalence of electronic cigarette use with smoking cessation and cigarette consumption in England: a time-series analysis between 2006 and 2017. Addiction. [serial online] 2020 May [cited 2023 Oct 3];115(5):961-974. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31621131/>
- Centers for Disease Control and Prevention. Morbidity and Mortality Weekly Report [Internet]. 2019 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/68/wr/mm6839a6.htm>
- Centers for Disease Control and Prevention. Smoking and tobacco use: Adult data [Internet]. 2022 [cited 2023 Oct 3]. Available from: https://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/fact_sheets/adult_data/cig_smoking/index.htm
- Cho YG. Smoking Cessation in Cancer Survivors. Korean J Fam Med [serial online]. 2021 Jul [cited 2023 Oct 3];42(4):258-259. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8321901/>
- Delnevo CD, Jeong M, et al. Communication Between US Physicians and Patients Regarding Electronic Cigarette Use. JAMA Netw Open [serial online]. 2022 Apr [cited 2023 Oct 3]; 5(4). Available from: <https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2791164>
- E Cigarette Research. 4 in 10 Smokers Wrongly Fear Vaping – ASH E-Cigarette Use in GB 2023 Survey Results [Internet]. 2023 July [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.ecigclick.co.uk/4-in-10-smokers-wrongly-fear-vaping-ash-e-cigarette-use-in-gb-2023-survey-results/>
- Foxon F, Selya A, et al. Population-level counterfactual trend modelling to examine the relationship between smoking prevalence and e-cigarette use among US adults. BMC Public Health. [serial online]. 2022 Oct [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://bmcpublichealth.biomed-central.com/articles/10.1186/s12889-022-14341-z>
- Hartmann-Boyce J, Kock L. Heated tobacco products for smoking cessation and reducing smoking prevalence. Cochrane Database System Rev. [serial online]. 2022 Jan [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8733777/>

- Koh HK, Fiore MC. The Tobacco Industry and Harm Reduction. [serial online]. 2022 Nov [cited 2023 Oct 3]; 328(20):2009-2010. Available from: <https://jamanetwork.com/journals/jama/article-abstract/2798425>
- Levy DT, Borland R, et al. Potential deaths averted in USA by replacing cigarettes with e-cigarettes. Tobacco Control [serial online]. 2017 Oct [cited 2023 Oct 3]; 27:18-25. Available from: <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/27/1/18>
- Levy DT, Yuan Z, et al. The Minnesota SimSmoke Tobacco Control Policy Model of Smokeless Tobacco and Cigarette Use. Am J Prev Med [serial online]. 2019 Oct [cited 2023 Oct 3]; 57(4):103-115. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6756173/#:~:text=The%20model%20projected%20that%20male,2018%20and%2046%20900%20by%202040.>
- Max WB, Sung HY, et al. Modelling the impact of a new tobacco product: review of Philip Morris International's Population Health Impact Model as applied to the IQOS heated tobacco product. Tobacco Control [serial online]. 2018 Oct [cited 2023 Oct 3]; 27:82-86. Available from: https://tobaccocontrol.bmj.com/content/27/Suppl_1/s82
- Mendez D, Warner KE. A Magic Bullet? The potential impact of e-cigarettes on the toll of cigarette smoking. Nicotine Tob Res. [serial online]. 2021 Mar [cited 2023 Oct 3]; 23(4):654-661. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32823272/>
- Muhammad-Kah RS, Pithawalla YB. A Computational Model for Assessing the Population Health Impact of Introducing a Modified Risk Claim on an Existing Smokeless Tobacco Product. Int J Environ Res Public Health [serial online]. 2019 Apr [cited 2023 Oct 3]; 16(7):1264. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30970571/>
- Office for National Statistics. Adult Smoking Habits in the UK: 2022 [Internet]. 2023 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/healthandlifeexpectancies/bulletins/adultsmokinghabitsingreatbritain/2022>
- Smoke Free Sweden. Saving Lives Like Sweden [Internet]. 2023 [cited 2023 Oct 3]. Available from: https://smokefreesweden.org/wp-content/themes/smokefreesweden/assets/pdf/reports/Report_SAVING%20LIVES%20LIKE%20SWEDEN.pdf
- The Snus Commission. Snus Saves Lives: A Study of Snus and Tobacco-Related Mortality in the EU [Internet]. 2017 [cited 2023 Oct 3]. Available from: https://snusforumet.se/wp-content/uploads/2017/05/Snus-kommissionen_rapport3_eng_PRINT.pdf
- Statista. Number of current adult smokers in the United States from 1965 to 2021 [Internet]. 2023 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.statista.com/statistics/261581/current-adult-smokers-in-the-united-states/>
- Tønnesen P. Smoking Cessation and COPD. Eur Respir Rev [serial online]. 2013 Mar [cited 2023 Oct 3]; 22(127):37-43. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3321901/>
- UK Health Security Agency. E-cigarettes: A Public Health Response [Internet]. 2015 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://ukhsa.blog.gov.uk/2015/09/18/e-cigarettes-a-public-health-response/>
- Wills TA, Soneji SS, et al. E-cigarette use and respiratory disorders: an integrative review of converging evidence from epidemiological and laboratory studies. Eur Respir J [serial online]. 2021 Jan [cited 2023 Oct 3]; 57(1):1901815. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33154031/>
- World Health Organization. WHO report on the global tobacco epidemic [Internet]. 2023 [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240077164>
- Yach D. Accelerating an end to smoking: a call to action on the eve of the FCTC's COP9. Drug and Alcohol Today [serial online]. 2020 Sep [cited 2023 Oct 3]; 20(3):173-189. Available from: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/DAT-02-2020-0012/full/html>
- Yong HH, Gravelly S, et al. Do smokers' perceptions of the harmfulness of nicotine replacement therapy and nicotine vaping products as compared to cigarettes influence their use as an aid for smoking cessation? Findings from the ITC Four Country Smoking and Vaping Surveys. Nicotine Tob Res. [serial online]. 2022 Sep [cited 2023 Oct 3]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9356684/>

رپورٹ
تمباکو تے قابو پاؤن وچ نقصان گھٹ کرن نُون رلتی کرنا

نوٹس

رپورٹ
تمباکو ٲے قابو پاون وچ نقصان گھٹ کرن ٲو رلتی کرنا

نوٹس

